

Dünya Genelinden Üniversite Öğrencileri ve Eğitim Hakkı Üzerine Görüşler

Değişik ülkelerde, üniversite ve branşlarda öğrenim görmekte olan yükseköğrenciler, PoliTeknik'in "Eğitim Haklarının Genişletilmesi Üzerine Düşünceler ve Öneriler" yazı dizisi kapsamında gazetemizin Nisan-Haziran sayısı için düşüncelerini kaleme almaya davet edildi.

BM İnsan Hakları Evrensel Beyan-

namesi'nin (İHEB) 26. maddesinde belirtilen eğitim haklarının eleştirel bir yaklaşımla irdelendiği bu çalışma sonucunda, ilk etapta güncel sayıda Senegal, ABD, Brezilya, Koblenz ve Essen üniversitelerinden öğrencilerin makalelerini yayınlama fırsatı doğdu.

"İHEB'nin 26. maddesi temelinde bir insan hakkı olarak eğitim hakkı geniş-

letilmeli midir?" sorusu etrafında şekillendirilmesi istenen makalelerin, farklı ülkelerde işbirliği halinde olduğumuz gönüllü akademisyenler ve eğitim sendikalarıyla birlikte örnek bir soru listesi hazırlandı. Öğrencilere, metin üretimi kolaylaştırması durumunda verili soru listesinden de yararlanabilecekleri ya da yayına soru-cevap formunda

katkı sunabilecekleri belirtilmiştir.

Gelecek sayılarımızda devam edecek olan "Dünya Genelinden Üniversite Öğrencileri ve Eğitim Hakkı Üzerine Görüşler" için yükseköğrenim gören, ama ayrıca örgün eğitime devam eden istisnasız tüm öğrenciler katılabilecektir.

PoliTeknik

SAYFA: 1 - 6 ve 15

Anayurt Kavramının Almanya'da Toplumsal ve Siyasi Boyutları

Prof. Dr. Eva Borst
Mainz Üniversitesi

"ANAYURT: Tersinden" Sorunlu bir Kavrama İlişkin Pedagojik Yansımalar

Eğer "anayurt" kavramını içeriği itibarıyla kaybetmek istemiyorsak, ki içeriğin şekillendirilmesini bu kavram ile barbarca hedeflerini izleyenlere bırakmak budalalık olur, onu, anında toprağı çağrıştırmadan nasıl ele almalı ve ayrıştırılmalıyız? "Özetle," diyor marksizmin tarihsel-eleştirel sözlüğünde, "anayurt kurmanın pratik deneyimi olarak sosyalist projenin çöküşü ve muhafazakâr anayurt söyleminin [...] bu çöküş ile el ele yürüyen yükselişi, solun, anayurdun diyalektik açıdan irdelenmesini dahi durdurmasına neden olmuştur (Weber 2004). Geriye çoğu kez sadece savunma kalmaktadır". **SAYFA 8 - 9**

Prof. Dr. Wolfgang Kaschuba
Berlin Humboldt Üniversitesi

Sonsuz Anayurt mu?

Belli bir yerde doğanlara oturma ve evlenme ve de fakirhane ve mezar talebini kabul eden bir anayurt hakkı. Bu, yerel kaynaklarını savunmak zorunda olan köylülerin dünyasında burjuva bir haktır, çünkü tarla ve mera, konut alanı ve zanaat arzu edildiği gibi çoğaltılamaz. Dolayısıyla topluluk adeta genetik bir tepkiyle yabancıların gelmesine karşı koyar ve aynı zamanda sosyal anlaşmalar ve yerel kontrol kurar. Çünkü yoksul yabancılar ve göçmenler ve de varolan değerlerden ve yaşam stillerinden sapmalar, bu kuralcı yerel dünyalarda istenmemektedir - geçmişte olduğu kadar günümüzde de bu böyledir.... **SAYFA 9**

SORU ve CEVAPLAR

Aicha Ndiaye – SENEGAL / Salamata Athie – SENEGAL

- Prof. Dr. Eric Mührel'in Sosyal Çalışmalar Etiği Seminerinin 14.05.2018 Tarihli Oturumunda Öğrenciler Tarafından Hazırlanmıştır – 1. ve 2. GRUP - Koblenz Yüksekokulu – ALMANYA

1. Yükseköğreniminizi nitelik açısından nasıl değerlendiriyorsunuz? Saptadığınız eksikler ve artılar nelerdir?

– Sadece kabul edilebilir olduğunu söyleyebilirim. Avantaj olarak benim Üniversiteme (UCAD) göre, diplomaların bir değeri var ve yurtdışında tanınıyorlarmış (çünkü diğer uyruklar diplomalar için UCAD'a kaydoluyor). Dezavantajları ise, öğretmen ve öğrencilerin çok fazla grev yapmaları, kampüste yaşam şartlarının iyi olmaması.

Aicha Ndiaye – SENEGAL

– Lisemde, gerekli olan asgari rahatlığa sahiptik. Dernek ve kulüplerin, sosyo-kültürel evlerin, kültürün, takım ruhunun, sadeliğin ve kıyafetlerin sağladığı eşitliğin desteğiyle sağlıklı ve sevecen bir ortamda yetişmiş 50 civarında öğrenci. Fakat, saat kotası tekrarlanan grevler nedeniyle hiçbir zaman doldurulamamıştır.

Salamata Athie – SENEGAL

– Federal eyaletlerde, eyalet düzeyinde yüksekokul ya da okullarda yüksek/düşük vasıflandırmalar mevcuttur (Örneğin sosyal çalışmalar bölümünde verilen farklı kredi puanları).

1. Grup – ALMANYA

– Yüksek vasıflı yeteneklere erişim, eğitim-öğretime erişimi desteklemekte

– Salt bilgi anlamında değil, aynı zamanda kendini gerçekleştirme anlamında da eğitim-öğretim. Eğitim-öğretim birey tarafından, onu desteklemek için kullanılmalıdır, örneğin insan hakları açısından

– Genel olarak kişilik gelişimini desteklemekte, ancak dış koşullar nedeniyle sınırlı haldedir

– Okullaştırılmış yapılar eğitim-öğretim sürecini engelliyor

2. Grup – ALMANYA

2. Üniversitelerde verilen eğitim sizce bulunduğunuz ülkenin her yerinde eşit düzeyde mi? Ülkenizde iyi ve kötü üniversite ayrımı yapılıyor mu? Yapılıyorsa bu ayrım hakkındaki fikriniz nedir? Ülkenizdeki eğitim ile, iyi eğitim sistemlerine sahip oldukları belirtilen ülkeler arasında karşılaştırma yapabilir misiniz?

– Senegal'de eğitimin %40'ı devlet tarafından karşılanmaktadır. Sadece, uluslararası standartlara uygun bir eğitim almak için özel okullara/enstitülere girmek gerekiyor. Dakar'da çok sayıda özel okul bulunuyor, bunlara durumu iyi olan ailelerin çocukları gidebiliyor ya da en elverişsiz durumda olanları yerel örgütler finanse ediyor. Bu nedenden ötürü birçok genç Avrupa, Amerika ve Asya kıtasını fethetmeye yöneldi. Bu, ülkede kalan ve durumları elverişsiz ve finansal destekten yoksun gençler için bir hayal kırıklığı kaynağıdır. İşe alımlarda, genç kadrolar arandığı durumlarda, ilk önce Avrupa'dan yeni dönen gençler iş bularak kamu üniversitelerinden mezun olan öğrencilerin hayal edemeyeceği gelirler kazanıyorlar.

Salamata Athie – SENEGAL

– Sosyal çalışmalar bölümünde yüksek ya da düşük vasıflandırma sunan yüksekokullar bulunmamaktadır.

1. Grup – ALMANYA

– Almanya'da elit üniversiteler bulunmamaktadır, olsa olsa belli branşlarda ünlü olan üniversiteler vardır (Bonn – hukuk/felsefe, Heidelberg – tıp...)

– Amerika ve İngiltere'de örneğin bunlar daha bariz, dolayısıyla insanların dışlanması daha olasıdır.

2. Grup – ALMANYA

3. Yükseköğrenim görebilmenizde sosyo-ekonomik konumunuzun bir rol oynadığını düşünüyor musunuz?

– Bazen evet. Sosyo-ekonomik durumumuzun iyi olmaması durumunda özel okullarda yükseköğrenime ulaşma şansımız olmayacaktır. Devlet üniversiteleri iyi olmakla birlikte pratik açıları yok. Sadece teori odaklılar ve eğitimin sonunda başka pratik eğitimler görmek zorundayız..

Aicha Ndiaye – SENEGAL

– Evet, Senegal'deki tüm eğitim seviyelerinde sosyo-ekonomik durumunuzun belirleyici bir rol oynadığını inanıyorum. Ancak, devlet üniversitelerinde eğitiminizi finanse etmeniz mümkündür. Birinci yıl'dan yüksek lisansa kadar aylık 18.000FCFA veya 36.000FCA burs almak mümkün, bu yardım yemek yemeyi, otobüse binmeyi mümkün kılıyor ...

Salamata Athie – SENEGAL

– Verili kabul koşullarına rağmen, ebeveynlerin sosyo-ekonomik statüsü çocukların eğitim ve öğretimini etkilemeye devam ediyor. Akademisyen çocukları yüksekokullara nispeten daha sık gidiyor, ancak eğitim-öğretim, sosyal mesleklerin akademikleştirilmesi ve uzmanlaştırılması nedeniyle sürekli daha büyük bir önem kazanıyor.

1. Grup – ALMANYA

– Evet, çünkü okullarda öğrencileri yakalayacak ağırlar yok (örneğin ebeveynlerin çocuklarını desteklemesi noktasında daha fazla yardım görmesi)

– Eğitim-öğretim, örgün eğitim ve meslek eğitimi birbirinden ayrılmalıdır

– Para farklı olanaklar sağlar (özel ders vs.)

– Almanya'da akademisyen çocuklarının daha çok liseden mezun oldukları ve yükseköğrenime devam ettikleri açıkça görülüyor

2. Grup – ALMANYA

4. Çevrenizde eğitim için gerekli finansal kaynağı kredi alarak bulan öğrenci arkadaşlarınız var mı? Onların borçlanma durumu ve gelecek beklentileri hakkında bilgi verebilir misiniz?

– Bu fenomen reçeteli öğrenciler arasında daha yaygındır. Bunlar birçok koşul, masraf, mali sorunlarla karşı karşıya kalıyorlar.

Aicha Ndiaye – SENEGAL

– BafÖG devlet kredisi olarak geçiyor.

1. Grup – ALMANYA

– Çoğunluk BafÖG (devlet kredisi) alıyor

– Bazıları özel öğrenci kredisi alan arkadaşlar tanıyor

– BafÖG'ün yarısı, azami 10.000 Euro'su geri ödenmek zorunda

– Özel öğrenci kredileri: Normal bir kredide olduğundan daha az faiz ödeniyor, alınan kredinin tümü geri ödenmek zorunda

– BafÖG ve özel kredide geri ödeme koşullarına ilişkin duruma göre düzenleme yapılabilir

2. Grup – ALMANYA

5. Eğitim her aşamasında ücretsiz olmalı mı olmamalı mı? Yanıtınızı açılımlar mısınız?

– Evet. Herkesin genel olarak eğitime ve istenen eğitim veya uzmanlığa erişebilmesi için.

Aicha Ndiaye – SENEGAL

– Eğitim, daha dar bir perspektifte devlet okulu en az 15 yaşına kadar zorunlu olmalıdır. Halkın eğitimi, Afrika'nın kalkınmasını sağlayacak tek yoldur. Kırsal kesimde, çokuluslu şir-

İÇİNDEKİLER

1.- 6. ve 15. Sayfalar

Dünya Genelinden Üniversite Öğrencileri ve Eğitim Hakkı Üzerine Görüşler

- Koblenz Üniversitesi'nden İki Öğrenci Grubu / ALMANYA
- Salamata Athie – SENEGAL
- Aicha Ndiaye – SENEGAL
- Ousseynou Saidou – SENEGAL/FRANSA
- Tyriese James Holloway – ABD

7. Sayfa

Prof. Dr. Vernor Muñoz
Küreselleşme ve Eğitim

8. Sayfa

Prof. Dr. Eva Borst
"ANAYURT: Tersinden"
Soruolu bir Kavrama İlişkin
Pedagojik Yansımalar

9. Sayfa

Prof. Dr. Wolfgang Kaschuba
Sonsuz Anayurt mu?

10. Sayfa

Prof. Dr. Armin Bernhard
Almanya'dan Korkmak –
Kişisel bir Değerlendirme

11. Sayfa

Prof. Dr. Werner Nell
Çağdaş Dönemde Yetişkin Olmak –
AfD'nin Gerilik Teklifi

12. - 13. Sayfa

Prof. Dr. Eric Mührel
Demokrasi Karşısındaki Tutum –
(Özellikle) Popülarist İndirgeme Zamanlarında
Yüksekokulların Eğitim-Öğretim Görevi

14. Sayfa

Caner Aver
Eğitim-Öğretimde İlerlemek için Başarı Faktörleri

15. Sayfa

- Şüheda Gökmen
- Aline da Conceição
- Samuel Dias T. de Mesquita
- Simone de Souza Gonçalves
- Luisa Carolina de Sousa e Herculano

16. Sayfa

27 Ekim 2018

"Eğitim Haklarının Genişletilmesi – 2018"
Projesi kapsamında 2. Sempozyum

KÜNYE | IMPRESSUM

Politeknik

Türkçe Gazete
Türkische Zeitung

Quartalsweise
Üç ayda bir
Unentgeltlich
Ücretsiz
ISSN 2198-8706

Herausgeber/
Yayımlayan Kurum:
Verein für Allseitige Bildung e.V.
(Çökyönlü Eğitim Derneği)

Visdp | Chefredakteur/
Genel Yayın Yönetmeni:
Zeynel Korkmaz

Postanschrift/Posta adresi:
Postfach 25 03 48
40092 Düsseldorf

Webseite/Internet adresi:
www.politeknik.de

Kontakt/ İletişim
info@politeknik.de

Druck/ Baskı:
Hürriyet Gaz. ve Matbaacılık A.Ş.
Zweigniederlassung Deutschland
An der Brücke 20-22
64546 Mörfelden Walldorf

Gestaltung/Grafik Tasarım
Atelier Grafik & Illustration
Ömer Yapraklıran

2. Grup - Koblenz Yüksekokulu—Almanya

ketler ile iş adamları tarafından yerel kaynakları yağmalanan ve bunlara boyun eğen yoksul şehirleri parlatmak için asgari olan yapılmalıdır.

Salamata Athie - SENEGAL

– Eğitim-öğretim herkese ücretsiz açık olmalıdır.

1. Grup - ALMANYA

6. Ülkenizde kamusal eğitimin özelleştirmeden etkilenme boyutları nedir?

– Özel yükseköğretim kurumlarının etkisi, ilkokuldan üniversiteye kadar her düzeyde hissedilmektedir. Çocuğunuzun İngilizce ve Fransızca'yı ilk okulda akıcı bir şekilde konuşabilmesi için bu okullara girmesi gerekiyor. Bir diploma için (lisans, çift diplomalı MBA) özel kurumları düşünmek gerekiyor. Öğretim çok karmaşık bir şey, benim açımdan, özel okullar devlet okullarının yerini almadıkça, eğitim sisteminin tümünü kontrol etmediği sürece, onların da bir yeri vardır. Bu, bir bütün olarak eğitimi özelleştirmemek ve savunmasız kesimlerin topluma daha kolay entegre olabilmesi adınadır.

Salamata Athie - SENEGAL

– Almanya'da eğitim-öğretimin özelleştirilmesi olağanüstü boyutlarda değil.

1. Grup - ALMANYA

7. Özel sektörün ülkeniz eğitim sistemi üzerinde demokratik meşruiyeti bulunmayan bir nüfuza sahip olduğunu düşünüyor musunuz?

– Almanya'da özel sektörün eğitim-öğretim sistemi üzerinde etkisi yok. Bu etki Almanya'da daha çok araştırma alanında gerçekleşiyor.

1. Grup - ALMANYA

8. Sizce eğitim hangi oluşumlar tarafından verilmelidir?

– Eğitim-öğretim kuruluşlarının özelleştirilmesi Almanya'da aşırıya kaçmamalıdır.

1. Grup - ALMANYA

9. Bir insan hakkı olarak eğitim hakkının tam anlamıyla uygulanması nasıl güvence altına alınabilir?

– Eğitimi bir insan hakkı olarak tanımlamak tüm toplumun, STK'ların, yerel halkların, hükümetlerin, vs. katılımını gerektiren uzun vadeli bir çalışmadır. Herkes, devlet okulunu destekleyerek kendinden vermelidir. Bilgiyi fethetme konusunda (adım atan) kimseyi dışlayan bir sistemin kurulmasını garantilemek.

Salamata Athie - SENEGAL

– Eğitim-öğretim hakkının hayata geçirilmesi anayasa üzerinden gerçekleşmelidir.

1. Grup - ALMANYA

- Örgün eğitimin ilkokul sonrası aşamaları ücretsiz olmalıdır
- Yoksul ebeveynleri, içinde bulundukları darlıktan çıkarmaya çalışılmalıdır
- Çerçeve koşullar hükümetler tarafından oluşturulmak zorundadır
- Tek tip okullar kurulmalıdır
- Gerektiğinde ilkokul süresi 8 yıla çıkarılmalıdır

2. Grup - ALMANYA

10. Ülkenizde eğitimden dışlanma/elenme mekanizmaları hangi boyutlarda ortaya çıkıyor?

– Dışlama mekanizması sadece mali sistemle çalışıyor: „sahip olduğunuz para arttıkça, iyi bir eğitim alma şansınız artıyor“

Salamata Athie - SENEGAL

– Almanya'da eğitim sisteminden tümüyle dışlanmak mümkün değildir.

1. Grup - ALMANYA

11. Ebevenlerin, çocuklarına ne tür bir eğitim verileceğini belirlemesini nasıl değerlendiriyorsunuz?

– Bu durum bizde oldukça yaygındır. Ama ben bunu mantıklı bulmuyorum. Ebeveyn, çocuk adına seçim yapmak için onun yerinde değildir. Öğrenci tutkusunu, ilgisini çeken alanı daha iyi bilir... Yani, bir ebeveyn çocuğuna danışmanlık ve rehberlik yapabilir ama onun için seçim yapma hakkına sahip değildir.

Aicha Ndiaye - SENEGAL

– Çocuklarına karşı bilinçli ve sorumluluk taşıyan ebeveynler, çocukları belirli bir yaşa gelip ve olgunlaşıp bir uzmanlık alanı seçene kadar bunlara verdikleri eğitimi seçebilirler. Ço-

cuklarıyla görüşmeli, eğitim tercihlerine dikkat etmeli ve bunların gerçekleştirilmesini sağlamalıdır.

Salamata Athie - SENEGAL

- Çocuklar karar süreçlerine dahil edilmelidir
- Daha fazla eğitim-öğretim için gerekli çerçeve koşullar oluşturulmak zorundadır
- Okul sistemi eşit değil
- Okul sisteminde reform yapılmalıdır
- Ebeveynler neden böyle bir karar verebilsin ki?
- Ebeveynlerin kültürel anlamlandırmaları: Cinsiyetlere verilen roller, steryotipler
- Bilimde kadınlar desteklenmelidir
- Bu bağlamda da tek tip okulların kurulması mı?

2. Grup - ALMANYA

12. Gelişmekte olan ülkelerde hükümetlerin herkes için eğitimi sağlamadaki rolü nedir?

– Hükümet, ülkenin en uzak köşelerinde okullar, kolejler ve üniversiteler kurarak eğitim sistemini geliştirmeli ve ebeveynlerde eğitimin önemi konusunda farkındalık yaratmalıdır.

Aicha Ndiaye - SENEGAL

– Hükümet, kalkınma hedeflerine ulaşmak için daha fazla katkı sağlarsa bundan fayda sağlar; Eğitim sadece bireye fayda sağlamaktan öte toplumun her kesimine fayda sağlar.

Salamata Athie - SENEGAL

– Gelişmekte olan ülkelerde ilkokul düzeyini aşan asgari bir eğitim-öğretim güvence altına alınmalıdır.

1. Grup - ALMANYA

13. İnsan hakları eğitiminin sonuçlandırılmamış gündemi nasıl çözüme bağlanabilir?

14. İnsanların farklı ulusların eğitim politikalarına, özellikle de gelişmekte olan ülkelere, katılımı nasıl sağlanabilir?

– Propaganda ile başlanmalı, anne-babaların bu alanda aktör olmalarını sağlamak için farkındalık yaratılmalı, gençleri de okumaya teşvik etmeli, onlara başarılı insanları özellikle de başarılı kadınlar örnek gösterilmeli...

Aicha Ndiaye - SENEGAL

– Gelişmekte olan ülkeler aynı sorunları paylaşmıyorlar. Fildişi Sahili'nde bir şehirde geçerli olan, Kolombiya'daki bir şehir için geçerli olmak zorunda değil. Birleşmiş Milletler politikalarının yerel ölçekte, inanç ve alışkanlıkları gözetken bir noktadan uyarlanması için acilen bazı düzenlemeler hayata geçirilmelidir.

Salamata Athie - SENEGAL

– Siyaset, katılım ve demokrasi görünümleri altında eğitim-öğretim kuruluşlarında oyunlarla uygulanmalıdır.

1. Grup - ALMANYA

15. Devlet eğitim-öğretim için parayı ve gerekli kaynakları nasıl sağlayabilir?

– Kamu eğitiminin finansmanı sorun değil, eksik olan istektir.

Salamata Athie - SENEGAL

- Yeterince para var, dağılımını farklı yapmak gerekir
- Tüm AB ülkelerinin yararlanabileceği bir AB eğitim-öğretim fonu oluşturulması
- Gerektiğinde AB'nde standartlar oluşturulmalıdır
- Süper zenginlerin ve büyük şirketlerin daha fazla vergilendirilmesi

2. Grup - ALMANYA

16. Gelişmiş ülkelerde sığınmacı çocukları için doğru eğitim hakkı nasıl güvence altına alınır?

– Mülteciler reddedilme mağdurdur, kendi anavatanlarını barış ve saygı içinde yaşamak için terketmelerine rağmen kendilerine ev sahipliği yapan ülkelere acı çekiyorlar. Bunlar, çocuklarını okula göndermeyi tercih ettiklerinde, bu konuda herkesten daha fazla teşvik edilmelidirler. Mülteci çocuklar için kaliteli eğitimin güvence altına alınması için STK'lar arasında güçlü bir ilişkinin kurulması gerekiyor. KSS kapsamında bunlar şirketler, devlet okulları tarafından desteklenebilir: asgari düzeyde verilen eğitim burslarından dolayı (bundan) mahrumlar

Salamata Athie - SENEGAL

Almanya'da sığınmacı çocuklarının eğitim-öğretim sistemine dahil olması sağlanmaktadır.

1. Grup - ALMANYA

- Zorunlu eğitimin doğrudan uygulanması, anaokulunda bir yer tahsis edilmesi sağlanmalıdır
- Yaş ve dil düzeyine uygun olarak öğrenciler normal sınıflarca kapsanmalıdır
- Gerekli olduğunda bireysel dil desteği sunulmalıdır (örneğin önceden anaokuluna devam edilmemişse)

2. Grup - ALMANYA

17. Küreselleşen dünyada özelleştirmenin eğitim-öğretimi ileriye taşıyabileceğini düşünüyor musunuz?

– Kesinlikle hayır. Bence eğitimin özelleştirilmesi birkaç bin çocuğun eğitime erişimini engelleyecektir. Bu özellikle gelişmekte olan ülkeler için bir çeşit sınırlama olacaktır.

Aicha Ndiaye - SENEGAL

Okulun özelleştirilmesinin, orta sınıf ve yoksul gençlerin ortaya çıkması için bir tehdit olduğunu düşünüyorum. Okumanın zengin veya fakir arasındaki ayrımlara dayanmaması gerektiğini düşünüyorum. Bugün dünya, bundan daha iyisini hak ediyor, kaliteli bir eğitim, sadece maliyetini değil, aynı zamanda bugün ve gelecekte toplum üzerindeki etkisini de düşünen bir devlet okulu.

Salamata Athie - SENEGAL

- Hayır
- Diğer sorulara verilen yanıtları gözden geçiriniz
- Daha fazla para sadece daha fazla avantaj sağlar

2. Grup - ALMANYA

Çeviri: PoliTeknik

Rowan Üniversitesi - ABD

Tyriese James Holloway

17 Mayıs 2018'de The New York Times'ta "New Jersey Law Codifies School Segregation" (New Jersey Yasası Okul Ayrımcılığını Sistem Haline Getirdi) başlıklı bir makale yayınladı. Bu makaleyi gördükten sonra, New Jersey'nin (bunu hafif bir tabirle ifade edersek) ayrımcı (etkileyici bir görünüm amaçlıyorsa Apartheid) bir eyalet olduğu fikrinde benim için yeni olan bir şey olmadığını düşündüm. Daha net olmak gerekirse, makale, New Jersey'nin siyah öğrenciler açısından en ayrımcı altıncı eyalet olduğunu not düşüyor, lisans yıllarımda bu olguyu merkeze alan çok sayıda atölye çalışması gerçekleştirmiştim. Dediğim gibi dostum, ben bunu şahsen deneyimledim. Kişisel bağlamda konuşmak gerekirse, ben evlatlık edinilmiş bir çocuğum. Aslında, iki kez evlatlık edinilmiş olacak kadar özel olduğumu tahmin ediyorum.

Camden, New Jersey'de doğdum, uyuşturucu bağımlılığından kurtulmayı başarmış biri olan annem bana bakacak durumda değildi. Anlatılana göre, çocukken bir koruyucu aileden diğerine taşınmış durmuşum ve en sonunda beni evlat edinen ilk üvey annem Bayan Leslie Farmer'ın yanında kendime yer bulmuşum. İlk üvey annem, inanılmaz ölçüde nazik, sevgi dolu ve özverili bir anneydi. İlk evlatlık edinme sürecime ilişkin yalnızca sınırlı şeyler anımsıyorum, fakat süreç tamamlandıktan sonra evlatlık edinilen çocuğun aldığı oyuncak ayının görüntüsü asla unutulamaz. Bu sırada, Bayan Farmer bir başka çocuk daha evlatlık edinmişti, Nysaire'yi. Her ikimiz de H.B. Wilson İlkokulu'na birlikte gittik. Genç bir öğrenci olarak okulda son derece başarılıydım ve beş yaşındayken oldukça akıcı bir biçimde okuyabiliyordum. Çünkü annem beni geç saatlere kadar oturturdu ve benimle İncil okurdu. James'in kitabı, ikinci adım olduğu için özellikle üzerime yapışmıştı. H.B. Wilson İlkokulu'nda evde ayakkabını kaybettiysen, okula çoraplarınla gelirdin. Hepsisi bu. Okulun koridorlarından siyah ve kahverengi (Brown) öğrenciler gelip geçerdi. Televizyon ekranım haricinde gördüğüm tek beyaz Camden'da yaşamayan bir idareciydi.

Bu da yedi yaşlarımdayken, annem bir inme geçirinceye kadar gerçekleşmedi. İlk üvey annemin tanrıyla çok yakın bir ilişkisi vardı ve aklımda kaldığına göre, onunla kocasıymış gibi konuşurdu. Bunun konuyla ilgisi yok, fakat dudaklarını kıvrarak gülümsediğini hatırlıyorum. Bana, birden fazla hafif inme geçirdiğini ve terapiye gittiğini söylemişti. İlk üvey annem bana karşı son derece dürüsttü, her zaman evlatlık edinildiğimi bilir, koruyucu aile sistemine geri gönderilmekten kesinlikle korkardım. Arka arkaya geçen aylardan sonra, evi idare etmek zorunda olduğum konusunda baskı hissettiğimi ha-

tırlıyorum (ve annemin inatçı yeme alışkanlıklarını tolere ediyordum). Analog saatleri okuyamadığım halde, her şeyi elimden geldiğince en iyi şekilde yapıyordum. Evimizde arka kapının anahtarı yoktu, bu nedenle genellikle çok kısa uyurdum ve kimsenin içeri girmedikten emin olmak için tüm gece uyanık kalırdım. Sabah altı dolaylarında kıyafetlerimi hazırlar, yiyecek bir şeyler bulmak için okula giden ilk çocuk olurdu. Fıstık ezmeli ve reçelli graham cracker sandviçleri kesinlikle favorimdi.

Aile hizmetlerine anlatmaması için ona bir dizim üzerinde yalvardığımı hatırlıyorum, bu elimden gelen tek şeydi. Ve o hayır dedi. İkinci dizimi de kullanarak aynı istekte bulunduğumu anımsıyorum. Yanıtı değişmedi. Ona birçok nedenle tekrar gönderildim, fakat sekiz yaşında bir çocuğun iki dizi üstüne çökerek yalvarmasına izin vermesi gerçekten beni en çok etkileyen şey oldu. O günden sonra yaşam oldukça farklılaştı, ama bu deneyim, ırkçı bir dünyada yaşadığımı idrak etmeden önce, beyaz

lara ayrıldığı günü hatırlıyorum. Ailem için yiyecek bir şeyler bulmak için çıktığım sırada oldu. Annem bana genellikle caddeyi geçerek Mount Ephraim Bulvarı'ndaki Save-a-lot'a gitmemi önerirdi. Mount Ephraim işe gidiş geliş saatlerinde inanılmaz göz korkutucu bir caddeydi, bu nedenle yolculuğum için daha güvenli olan Pathmark'a giderdim. O gün Pathmark'ta yiyecek bakarken sosyal hizmet görevlilerimle karşılaştım. Beni eve götürdüler, annemle tartıştılar ve üç saat içerisinde eşya-

Eve geri döndüğümde, evin temiz olduğundan emin olma, market alışverişini yapma ve anneme bakma görevi benim üzerimde olurdu. Annemin bir doktor randevusuna gitmek zorunda olduğu günler en kötüsüydü, onun yıkanmasına ve giyinmesine yardım etmek zorundaydım. Bu nedenle okulu kaçırdım. Böyle günlerde genellikle küçük kardeşimin de okula gittiğinden emin olmam gerekirdi. Onu bir çocuk ola-

idarecilere güvenmemem gerektiği konusunda kanaatimi harekete geçirdi.

Annem sosyal hizmet görevlilerini kandırmak için her şeyi denedi, sağlığı için ise elinden gelenin en azını yaptı. Kardeşim ve ben ayrıldık. O annemle yaşadı, bense anneannemle. Gecele-ri Pauline teyzemizin evine giderdik ve sabah da erken uyanırdık çünkü o hemşireydi. Ardından, sabah bizi Jo-

larım toplanarak bir Honda Civic'e yerleştirildi. Anneme yaptığım ziyaretler dışında, Camden'a on yıl boyunca geri dönmeyecektim.

★ ★ ★

İki haftalığına geçici bir eve gönderildim, ardından Williamstown New Jersey'ye taşındım. Evlatlık verildiğim ikinci yer olacak eve taşındığımda yaşadığım şok ve heyecanı hatırlıyorum. Beni evlat edinen ikinci üvey annem Bayan Holloway on üç akre araziye sahip olduğu için bir çiftlik arazisinde bir hayli uzun yaşadım. Holloway mülküne girebilmek için, etrafımızda inşa edilen yeni konut kaosu altında, mütevazı evimize giden kirli bir yol ile kil tepciklerini selamlıyorduk. Kısa bir süre sonra, kardeşim başka bir koruyucu aileye verildi, ancak üvey erkek kardeşlerimden biri farklı bir eve yerleştirildikten sonra yeniden birleşebildik.

Whitehall İlkokulu'na gitmeye başladım ve burada edebiyattan daha fazla olan bir şey yoktu. Öğrencilerin okula

SABAH ALTI DOLAYLARINDA KIYAFETLERİMİ HAZIRLAR, YİYECEK BİR ŞEYLER BULMAK İÇİN OKULA GİDEN İLK ÇOCUK OLURDUM

rak görmüyordum, fakat o zamanlar benim için oldukça izole ediciydi. Evi temiz tutmadığım için sık sık cezalandırılırdım ve çokça utanç hissi yaşıyordum. Rehberlik öğretmenim, beyaz bir kadındı, beni ofisine çekerek yaşam koşullarımı aile hizmetlerine raporlayacağını söylediğinde kriz doruk noktasına çık-

nes Ana'nın (annemin kiliseden arkadaşı) H.B. Wilson'dan iki dakika uzaklıktaki evine götürürdü. Okuldan sonra annemle kısa süreliğine buluşurdum ve bu döngü devam ederdi. Döngünün kırıldığı bir an geldi ve bir süreliğine okula gitmedim.

Her şeyin gözümün önünde parça-

çoraplarıyla geldiği H.B. Wilson'da sol ayakkabımın sağımda olduğunu bilmediğimden benimle dalga geçildiğini hatırlıyorum. Beyaz insanlar yalnızca idareci olarak konumlandırıldıkları halde, H.B. Wilson İlkokulu'nda beyaz öğrenciler mekanı oldukça domine ediyordu. Sınıftaki diğer siyah çocukla okulda bulunuşum nedeniyle münakaşa ettiğimi canlı bir şekilde hatırlıyorum. H.B. Wilson'da ödevler açısından gerideydim çünkü okula sürekli gidemiyordum, fakat yetkinliğim hiç sorgulanmadı. Whitehall'da kendimi diğer öğrencilerin çok gerisinde hissettim. Benden daha hızlı okuyorlar, daha iyi notlar alıyorlardı. Onlar “yetenekli ve doğuştan kabiliyetliydi”, benim sahip olmadığım her şeye sahiptiler. Bir gün hatırlıyorum, hemşire beni ofisine çağırdı, nasıl olduğumu kontrol etmek ve beni rahatlatmak için H.B. Wilson'dan birileri beni aramıştı. Annem, onun ziyaretlerinden birinde, birlikte oynadığım çocukların nerede olduğumu sorduklarını söylemişti, tabii o da onlara acı gerçeği söylemek zorunda kalmıştı. Bir şeyi kaybetmiş olma hissi, daha ileri yaşlara gelinceye kadar algılayabildiğim bir duygu olmadı.

Whitehall İlkokulu'nda notlarımı iyiyken herkesin ihmalkar olarak bildiği biriydim, tabii notlarım bundan etkilendi. Ancak, beşinci sınıfta sınıf başkanlığı olduğumda kendimi göstermeyi başardım ve öğretmenlerimin bana saygı duyduğunu hissettim. Öte yandan, annem özel eğitim sınıfına gönderilmem gerektiğini düşünüyordu, çünkü takip etmek benim için zordu. Irkçılığı deneyimleme sürecinden bahsetmek gerekirse, ortaokula başlayınca kadar tümüyle odağıma girmediğini hissediyordum. Tutarlı bir Onur Listesi öğrencisi olmaya başladığımda yedinci sınıftaydım ve beyaz öğrencilerin ırkçı yorumlarıyla birlikte, evde siyahlılıkla ilgili aşağılayıcı imalarla başa çıkmaya çalışıyordum. Dahası, evler ve yapılar inşa edilerek tamamlanmaya başladığında, kardeşim ve benim büyümeye hak kazandığımız bu mekanı orta sınıftan gelen insanlar kaplamaya başladı. Dikilmek için kullandığımız köşe başları, polisler başımızı belaya sokabileceklerimiz avlular haline geldi. Oturduğumuz evle dalga geçen çocuklar ve yanı sıra civarda yaşayan ev sahipleri sahip olduğumuz arazi konusunda meraklı davranmaya başladılar, biz de insanları mülkümüzden uzaklaştırmak için önlemler almak zorunda kaldık. Ailemin korku filmlerine duyduğu ilgi de paranoyamızı beslemenin dışında faydalı olmadı. Bayan Farmer'dan ayrılmama rağmen, Holloway ailesiyle oldukça mutlu bir çocukluk geçirdim. Üvey kardeşimle bir kardeşlik duygusuna sahiptim, ve erkek kardeşim Nysaire ile ben birlikteydik. Altıncı sınıfta, erkek kardeşim ve ben Holloway ailesi tarafından resmi olarak evlatlık edinildik. Adım resmi olarak “T.J. Farmer'dan “Tyriese James Holloway”e dönüştü. Erkek kardeşimin adı da “Nysaire” yerine “Kevin” oldu. Kişisel imgeleminde, bunun aramızdaki ilişkideki dönüm noktası olduğuna inanmayı tercih ediyorum, ancak

ailemle aramdaki şeylerin açığa çıkması liseye kadar söz konusu olmadı.

★ ★ ★

Lise yıllarımda olanlar, gerçek anlamda hayatıma yön verdi ve son derece çalkantılıydı. 2010'da üvey babam pankreas kanserinden öldü. Dini kimliğimle ilgili sorular sormaya başladığım yıllar aşağı yukarı bu dönemlerdi ve annem bekâr bir ebeveyn (ve beyin felçli torununun refakatçisi) olarak

rolünün altında ezilmişti. 2011'de oğlu (muhtemelen annemin arkadaşı olan) aşığını öldürdü, kardeşlerim ve ben kendimiz olma mücadelesiyle tümüyle çevrelenmiştik.

Annemle konuşmayı özellikle sevmiyordum, ama bizi maruz bıraktığı suistimale rağmen onu şefkatle hatırlamayı tercih ediyorum. 2011'de Monroe Township Eğitim Kurulu tarafından, öğrenci çalışan olarak bana iş teklif edildi, ilk akıl hocalarımdan (mentor) biri olan Bay James Henderson'la tanıştım. Bay Henderson Orta Öğrenimin Yardımcı Amiri'ydi ve kardeşimin de öğretmeni olduğu için ailemle yakınlığı vardı. Bay Henderson siyah bir öğrenci olarak bana merhamet duyuyor, iyi durumda olduğumu görmek için bana da ima zaman ayırıyordu, bu düşünceye gerçekten yatırım yapmadan önce beni Afrika Çalışmaları'nda okumaya teşvik etmişti. Annem Fedaral Öğrenci Yardımı için Ücretsiz Başvuru'mu (FAFSA) imzalamayı reddettiğinde, onu ikna etmek için konuşmaya çalıştı. Okuldaki yoğun çalışmamdan bağımsız olarak,

annem FAFSA'yı imzalamayı reddettiği için kolej kabullerime rağmen hiçbir yere gidemiyordum. Fakat, son birkaç yılda katlandığım pek çok şey olsa da, kolejin bulunmam gereken bir yer olduğuna kanaat getirmiştım. Annem bizleri daima disiplinli bir şekilde idare ederdi, ama bu tutumu genellikle okul için yapmam gereken ev ödevlerini etkilerdi. Onur ve İleri Yerleştirme (AP) dersleri aldım, yapabildiği her durumda uyku saatlerimi uzatarak beni şerefleendirse de, saat 21:30'da yatağa gitmemi beklerdi. Bu nedenle ödevimi yatağıma getirirdim, alt ranzamda uyuyan ve uykusunu böldüğümde kitapları yatağıma doğru fırlatan küçük erkek kardeşimin yaşadığı öfke ve hayal kırıklığı altında, ödev sorularımı çözebilme

için bir okuma ışığı kullanırdım. Odamızdaki zayıf izolasyon nedeniyle kışları özellikle soğuk olurdu, ben de banyoya gider ödevimi orada yapardım. Bunu yaklaşık üç yıl sürdürdüm.

Son sınıfta, kolej tercihimin tümüyle finanse edecek bir yardım sağlayan David Michael Reid Bursu'na başvurdum. Bir süre sonra burs başvurusunda finale kaldım, geleceğimin önümde uzandığını hissediyordum, ama annem daha “ruhani” bir yol izlememi istediği için

AMA ANNEM DAHA “RUHANI” BİR YOL İZLEMENİ İSTEDİĞİ İÇİN EĞİTİM HEDEFLERİM KONUSUNDA DESTEKLEYİCİ DEĞİLDİ

eğitim hedeflerim konusunda destekleyici değildi. Aynı anda her ikisini neden yapamayacağımı hiç anlamadım, yine de dini şüphelerle boğuşup duruyordum. 18. yaş günümde, durumumu açıklayan bir görüşme yapmak için komitemle bir buluşmam olduğunu hatırlıyorum, elimden gelenin en iyisini yaptığım konusunda kendimden emindim. Birkaç gün içinde komiteden biri annemi aradı ve o da kendisiyle ilgili yalan söylediğini iddia etti, bu sıklıkla yaptığı bir şeydi. Bursu alamadım. Fakat, Bay Henderson duygusal destek için halen yanımdaydı. İleri Yerleştirme (AP) ABD tarihi dersi veren ve benim için güçlü bir duygusal figür olan (ve bana okuma ışığını veren) öğretmenim, Bayan Stanton yanımdaydı. O sıralar yaşadığım bazı sorunları etrafıca ele almama yardımcı olan İleri Yerleştirme (AP) Psikoloji öğretmenim Bayan Ashley Carpenter da yanımdaydı. Bu durum esnasında maddi kayba uğradığımı bilmek can acıtıcıydı; ancak benden alamadığı bir şey de Senior Award Night etkinliğinde bana verilen yerel burs oldu. Williamstown Lisesi'nden Ulusal Onur

BİRLEŞİK DEVLETLER ÖĞRENCİ BİRLİĞİ'NE KATILABİLDİM VE KANUN KOYUCULAR, POLİTİKA YAPICILARLA BİRLİKTE ÜCRETSİZ YÜKSEK EĞİTİM'İN SAVUNUCULUĞUNU YAPTIM

Topluluğu'nun bir üyesi olarak mezun oldum, ama halen önümde bir gelecek yoktu, bu nedenle harekete geçtim.

Lisede iki AP dersi almıştım, fakat yalnızca ABD tarihi dersi için AP sınavına girmiştim. İki ders olarak sayılan sınavdan 5 üzerinden 4 aldım. Bir dönemlik (sömestr) kredi almayı hedefledim, böylece para biriktirebilir, hayatta erkenden atılmak için mezun olabildirdim. Senior Awards Night etkinliğinde aldığım bursun parasını CLEP sınavlarına yatırdım. Bir yandan New Jersey Foster Care Bursu'na başvurup, bir yandan da Monroe Township Eğitim Kurulu için çalışmaya devam ederken 2012 yazında beş CLEP sınavına girdim. Richard Stockton Koleji'ne gitme planla-

rım vardı, hatta aileme bağımlı olduğum beyanında (dependency override appeal) bulundum, ancak yaşadığım şeyin duygusal bir istismar olarak değerlendirilemeyeceğini belirttiler. 2012 Haziran'ında krize girdim. Hayal kırıklığına uğramıştım, ama yıkılmadım, çalışmaya devam ettim ve konsantrasyonumu Gloucester County Koleji'ne yönlendirmeye başladım. Neyse ki Gloucester County Koleji başvurum başarılı oldu, konut durumum stabil değildi, ancak Gloucester County Koleji'nden bir yıl içerisinde mezun olabildim.

Mezuniyetin ardından bir dönem çalıştıktan sonra Rowan Üniversitesi'ne kayıt yaptırabildim ve bağımsız öğrenci (independency override) pozisyonuna hak kazandım. Ayrıca Glassboro, New Jersey'de Bağımsız Yaşam Evi'nde (Independent Living Home) sabit bir yer buldum. Tüm samimiyetimle, eğitimle ilgili kişisel deneyimimi detaylandırmamın gereksiz bir müsamaha olarak görülmeyeceğini umuyorum, bu halının altındaki tehdidi ifşa etmek içindi, yani yoksulluğun ne kadar geniş kapsamda olduğunu ve eğitim sistemimiz üzerindeki geniş etkisini göstermek için anlattım. Yasal anlamda bir yetişkin olarak bile, sosyo-ekonomik durumum koleje gitme hareketliliğimi etkiledi ve stabil olmayan yaşam koşulları içerisinde olduğum sırada aldığım borcu ödeyebilmek için, yüklü miktarda kredi çekmeme yol açtı. Rowan Üniversitesi'nde çok başarılı bir kariyerim oldu, çünkü ya eylemlerim farklı olsaydı diye takıntı haline getirmeksizin, biyografimin yazarlarını asla unutmadım. Derslerde odaklanma becerimin beni hayal kırıklığına uğrattığı zamanlar oldu, kampüsteki beyaz kaçınmacı ırkçı davranışlar kendi kendimi izole etmeme yol açtı, evsiz kalma potansiyelim yarattığı endişe beni boğdu, ileriye doğru yol aldım çünkü başımı dik tutmak için değil, hayatta kalabilmek için bunu yapmak zorundaydım. Kolej zamanlarımda Birleşik Devletler Öğrenci Birliği'ne katılabildim ve kanun koyucular, politika yapıcılarla birlikte Ücretsiz Yüksek Eğitim'in savunuculuğunu yaptım. Yaşadığım anksiyetede, genel bir eylem çerçevesinde, aradığım çözümlerin doğru rengini bulmaya başladığımı hissettim. Elbette, halen başarısızlık olarak görünen bazı şeyler de var. Okuduklarımdan bağımsız olarak, Whitehall'da özümsemediğim şeylerin yansımalarının, öğrenme ortamlarında yaşadığım güvensizliklerimi etkilediğini hissediyorum. Ve tüm ihtiyatıma rağmen, iyimser bir ‘aksi durumda öğrenilen hiçbir şey öğrenilemezdi’ inancıyla ileriye doğru yol alıyorum. Öğrenilemeyenler yeniden bir çerçeveye oturtulabilir ve yeniden çerçeveye oturtulan şeyler tekrar gözden geçirilir. Gençliğimin intihara meyilli davranış kalıbına rağmen, bu netliğe dair tam bir beklenti içerisinde güçlü bir biçimde yaşıyorum.

SY Ousseynou Saidou | Paris Nanterre/IDHES Üniversitesi Doktora Öğrencisi
Katılımcı: **Mame Gnagna Sarr** | Tarımsal Ormancılık, Ekoloji ve Uyum Mühendisi

Çeviri: PoliTeknik

Senegal'in Merceğinden Eğitim Hakkı

1948'de kabul edilen İnsan Hakları Bildirgesi'ne göre her birey eğitim hakkına sahiptir. Başka antlaşmalar da en savunmasız katmanları (engelliler, göçmenler, sığınmacılar v.b.) hedefleyerek aynı yönü işaret ederler. Oysa kurumsal düzenlemelere rağmen bu temel hak uygulamada teste tabi tutulmaktadır. Gerçekten de siyasal, toplumsal ve ekonomik sorunlarda gözlenen radikal değişimler, eksiksiz bir uygulamanın önüne aşılması güç engeller çıkarmaktadır. Özellikle de yoksul ya da gelişmekte olan ülkelerin bazı kırsal bölgelerinde... Böylece tüm yurttaşların eğitime ve üstün nitelikli öğretime erişimde eşit haklara sahip olmaları ilkesi olgusal problemlere dönüşmektedir. Sonuçta eğitim hakkının insan hakları ile aynı ölçüde genişletilip genişletilmemesi sorusu, biz Senegalliler için özel bir anlama bürünmektedir. Ancak pek çok acil ve ağırlıklı soruların ardından önemsizleşen bu genel sorgu üç bölüme ayrılan savlarımızın temelini oluşturmaktadır: Bu savların ilki, evrenselleşmesi istenen bir hakkın karşısındaki engeller, diğeri yükseköğretimin yeni boyutları ve nihayet üçüncüsü, bu temel hakkın etkisini genişletmek üzere atılması zorunlu olan adımlar ve uyulması gereken yeni kurallar üzerinedir.

Evrensel bir Hakkın Zorlukları: Senegal'de Kırsal Kesimlerin Durumu

Kırsal alanlarda yaşayan çocukların eğitim hakkını ele almak için çocukluğuma geri dönmek zorundayım. Kesinlikle eski, ama kırsal bölgelerin çoğunda durumun hiç değişmediği bir dönem... Gerçekten de size yaşamımın milyonlarca genç Afrikalıyı ve özellikle de Senegalliye ilgilendiren bölümünü anlatacağım; çünkü şair Viktor Hugo'nun dediği gibi "... size kendimden bahsettiğimde sizi anlatıyorum...". Kırsal kesim çocukları olarak bizlerin karşısına çıkan güçlükler özellikle altyapı ve personel eksikliği olmaktadır.

Bugün tıpkı benim yirmi yıl önceki halime benzeyen ve dersliklere girebilme ayrıcalığı için nehirleri kano ile geçen binlerce genç var. Bir o kadarı da eğitimde erişmek için kilometrelerce aşacak ve yaya olarak ormanlar geçecek kadar heveslidirler. Evinden on kilometre kadar uzakta olan okulundan dönerken, tecavüze uğrayan sonra da öldürülen genç kızın görüntüsünün taze anısı hatırlımdır. Bu kaygı verici durumların temelinde özellikle gençlerin eğitim gereksinimini gidermek amacıyla sınıfa dönüştürülen hangarlar vardı. Bunlar yağmur mevsiminin habercisi olan kasırgaların etkisi ile yıkılan "geçici barınaklar" idi. Bu koşullar sık sık öğretim yılını erkenden sonlandıırırdı. Böylece, bazı ebeveynler öğretim yılının sonlanmasını bahane ederek çocukları tarımsal faaliyetlerde işgücü olarak kullanırlardı. Çocuklar okul yoluna ancak hasattan sonra ve sıklıkla ders yılının başından birkaç ay daha geç koyulurlardı. Oysa onlar çapa kullanmak için çok genç değil miydiler? Bir baki-

ma hayır. Günümüzde bazı köylerde anaokulu varsa da, eskiden kalabalık sınıf mevcutları miniklerin eğitime katılmasına izin vermiyordu. Bu yüzden onlar da kendilerine yer açılması için 7-10 yaşlarını bekliyorlardı. Bu koşullar bazı bölgelerde iyileşmiş olsa da, diğerlerinde hâlâ aynen sürmektedir. Bu toplumsal kabul, genç kızların "erken" evlilikler ve ev işlerini üstlenmek lehine kendilerini eğitip geliştirme iradesinden koparılması kadar kaygı vericidir. Buna ek olarak özellikle personel eksikliği de devlet okullarında eğitimin yaygınlaştırılması aşamasında karşılaşılan bir engeldir. Üstelik Dünya Bankası'nın eksikliği gidermek üzere dikte ettiği eğitim gönüllülerinin işe alınması yönündeki yapısal düzenleme, bu sonuncuların pek çoğunun tüm iyi niyetine karşın genç ve yetersiz olmaları yüzünden devlet okulu öğrencilerinin düzeyi düşmeye devam etmektedir.

Dahası, kamu yetkililerinin artan bir gayretle iyileştirdiklerini savundukları elektrik kullanımı kırsal bölgelerde çok sınırlıdır. Bu yüzden ev ödevleri ya gaz lambası ya da mum ışığında yapılmaktadır. Bu, kuşkusuz öğrencilerin sağlığını olumsuz etkileyen sonuçlar doğurmaktadır. Sevgili arkadaşlarım, aynı koşullarda yaşayan bizlerin, verili koşullarda sahip olduğumuz tek hak irademizdir.

Geniş anlamda, Senegal, %95'i Müslümanlardan oluşan bir ülkedir. Aslında, ebeveynlerin çocuklarının eğitiminde söz sahibi olması vurgulanması gereken bir haktır. Oysa çoğunlukla "talibés" (Kuran okulu öğrencileri) olarak sunulan sokak çocuklarının durumu, ulusal bir problemdir ve özellikle eğitim koşullarından kaynaklanmaktadır. Bazı Kuran hocaları, yöneticileri maddi imkânsızlıklar, mesleki danışmanlık eksikliği konularındaki ihmalleri yüzünden şiddetle eleştirilerek onları dilendirmek zorunda bırakıldıkları konusunda yakınmaktadır. Bazı fırsatçılar bu durumdan faydalanarak çocukları sokaktan toplayıp dilendirerek onları "para makinesine" dönüştürmektedir. Sonuç olarak bu çocuklar ne Fransız okuluna ne de Kuran okuluna gidiyorlar. Kendilerini sömüren ve Kuran hocaları diye adlandırılan kimselerin merhametine terk ediliyorlar. Bazı örgütler, diğer bölge başkentlerinin dışında ve onlara ek olarak Senegal başkentini-

de 5 ila 11 yaş aralığında 8000'den fazla çocuğun sokaklarda başıboş gezdiğini bildirmektedir. Senegal Devlet Başkanı Macky SALL'in şu tweetleri: "Çocukların ve savunmasız grupların haklarının korunması için, sokak çocuklarının acilen sokaklardan çekilmesini emrettim." durumunun ciddiyetine tanıklık ediyor; Bir başka tweet'de devam ediyor: "Kuran öğrencilerini kurtarmak için devlet, çocuklarını sokakta bırakanlara para cezaları ve hapis cezaları öngörmektedir." Başkan Macky SALL, 1 Temmuz 2016'da.

Yükseköğretimin Yeni Boyutları (Özel - Kamu / Fransa - Senegal)

Fransız yetkililerinin çocukları için bağımsızlıktan önce kurulmuş olan Fransız Cumhuriyeti'nin okullarının ötesinde, Senegal'deki özel okulların başlangıcı, eğitim sektörünün özelleştirilmesinden sonra gelmektedir. Bununla birlikte, Senegal başkentinde pıtrak gibi özel okul ve özel yükseköğretim kurumu açılışı 2000'li yılların başına rastlar. Bu yeni yönelim, kaliteli yüksek öğretime erişimi tanımlar. Aynı zamanda, pek çok alanda devlet okullarında gözlenen verim ve etkinliğindeki zincirleme düşüş bu kurumların sorgulanmasını başlattı. Bu görüntü, diğer şeylerin yanı sıra: akademik krizler (grevler), çok teorik olmakla suçlanan bir öğretim, hantal bir işgücü yapısı ve öğretim materyallerinin eksikliği suçlamaları ile somutlaştı. Bu nedenle, ilköğretim, orta öğretim ve yüksek öğretim devlet okulları ile aynı düzeyde ticaret okulları ve enstitüleri genç mezunlar için bir rüyaya dönüştü. Halktan bazı ebeveynlerinin cesur fedakârlıkları ile gerçekleştirmeye çalıştıkları bir rüya... Uygun, yeterli bir eğitim ve özel-özel ortaklık sonucu bazı okullar kamu üniversitelerinin öğrencileri aleyhine kendi mezunlarını bu okullara yerleştirmeyi başarmaktalar. Gerçekten de mükemmel olarak nitelenen Saint Louis kentinin Gaston Berger Üniversitesi günümüzde Dakar'ın 30.000 öğrenci kapasitesi yerine 70.000'i aşan mevcudu ile Seyh Anta Diop Üniversitesi ile aynı sorunlarla yüz yüzedir. Dahası gelişmiş ülkelerde öğrenciye sunulan imkânların, özellikle de sponsorluk sisteminin aksine, imkânları sınırlı geliştirmekte olan ülkelerin öğrencileri adeta geleceksiz kendi kendilerine terk edilmişlerdir. Fransa'da, bu sistem bazılarının eğitimlerine devam ederken aynı zamanda bir iş eğitimi formasyonu almasına izin vermektedir. Buna ek olarak, Fransız ekonomisinin canlılığı ve yerleştirme imkânları, genellikle bir iş bulmak için okulları tarafından desteklenen öğrencileri burslar ile de desteklemektedir. Buna ek olarak, devlet üniversitelerinin "açık kapı günleri" politikası, bazı öğrencilerin gelecekteki işverenleriyle buluşmalarına ya da en azından gelecek vaadeden mesleklerle doğru yönelmelerine izin verir. Yine de, Fransa'da bile, yeni ekonomik sisteme daha uygun olan özel enstitülerin verdiği formasyon, onlara devlet üniver-

sitelerine göre avantaj sağlamaktadır. Buna karşın, Senegal'de olduğu gibi, öğrenci kabulündeki seçim, esas olarak, belirli sosyal statüler dolayısıyla liyakati dışlayan bir mali kritere dayanmaktadır. Öyleyse, özetle, Fransa ile Senegal arasında yüksek öğrenim alanında bir karşılaştırma yapmak için girişimde bulunursam, Fransa'da devlet üniversitelerindeki koşullar ve girişimlerin bizdekinden daha cazip ve taşıyıcı olması haricinde sistemin neredeyse aynı kaldığını söyleyebilirim. Ancak, Emmanuel Macron hükümetinin getirdiği üniversiteye erişim yasasının yürürlüğe girmesi, özellikle de halk kesimlerinin eğitim hakkına erişimine ve özellikle de işçi kesimlerine yeni bir darbe indiriyor. "Bizim hakkımızı engellemek istiyorlar, özellikle de bizler, banliyölerin gençleri, devlet üniversiteleri tarafından dosyamız reddedilirse, yüksek öğrenime para ödemeyi göze alamayız." diye haykırıyor bir öğrenci sendikacısı, bu yasayı protesto etmek için Saint Denis Üniversitesi'ndeki engelleme gününde.

Eğitim Hakkının Uygulanmasının Genişletilmesi için Yeni Yönergeler

Eğitim hakkının serpilmesi, önündeki zorluklar ve elverişsiz durumlarla baş edebilmesi için etkisini ve bu hakkın eşit kullanımı alanını genişletebilmesi gerekmektedir. Bu aşamada, kapsayıcı yönetim esastır:

Gelişmekte olan ülkeler için, bu yöntem ve yönetim diasporayı kapsamalıdır. Bu sonuncu, ana vatan ülkelerinin ailelerinin ana sponsorudur. Gerçekten de, onların iradesi, aile tarafından büyük ölçüde uygulanır. Diasporanın, eğitimin önemi ve yararları hakkında düşünce kuruluşları aracılığıyla duyarlı hale getirmesi, onların bu yönde bir söylem geliştirmelerini sağlayacaktır. Ek olarak, kırsal alanlara ve çalışan sınıflara psikolojik ve maddi yardım sorunun giderilmesinde anahtar rol oynayacaktır. Ardından, gençleri söylemin taşıyıcısı olarak karar ve tanıtım süreçlerine ve mücadeleye katarak onlara duysal güven gösterilmelidir. Ayrıca, sosyal ağların etki alanı eğitimin önemi üzerine yoğunlaştırılmalı ve bu ağların birer savaş silahı gibi kullanılmaları sağlanmalıdır. Devlet okullarına eski prestijlerini iade etmek için, projenin özel sektör tarafından üstlenilmesi ve halk eğitimine yatırım yapması sağlanarak özel okullara ve yükseköğretim kurumlarına erişim olanağı olmayan halk kesimlerine umut vermek gerekmektedir. Ayrıca, eğitim sistemlerinin iyileştirilmesi için, gelişmekte olan ülkelerde, genel eğitim konseyleri oluşturmak ya da çalışmakta olanlarına katılım sağlanmalıdır. Kriz ya da savaş koşullarındaki ülkelerde yerel temsilcilerin görüşleri doğrultusunda söz konusu ülkenin sosyo-kültürel yapısı göz önünde bulundurularak ve eğitime vurgu yapılarak barış koşullarına geri dönülmesi için zinde güçler zorlanmalıdır.

Prof. Dr. Vernor Muñoz¹ | Kosta Rika - Eski BM Eğitim Hakkı Özel Raportörüİspanyolca-Almanca çeviri: Prof. Dr. Wolfgang Jantzen
Almanca-Türkçe çeviri: PoliTeknik

Küreselleşme ve Eğitim*

İnsan Hakları için Eğitmek

Eğitim-öğretimi temel amaçlarına ulaştırma çabaları, bizi, eğitim-öğretimi bir insan hakkı olarak değil, pazarlığı yapılabilir bir hizmet olarak tanımlayan merkantalist eğilimlerle savaşıma motive etti. Bu amaçlar uluslararası hukukun en önemli enstrümanlarında, uluslararası insan hakları bildirgesinde (İnsan Hakları Evrensel Beyanname-si, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme) ifadesini bulur ve bazı sözleşme organları tarafından bunlar açıklanmıştır.

Biz eğitim-öğretimin resmi okullasma-ya erişimin çok ötesine geçtiğini ve insanlara kişiliklerini, yeteneklerini ve becerilerini bireysel ve kolektif olarak geliştirmelerine ve toplum içinde dolu dolu geçen ve tatmin eden bir yaşam sürdürmeye olanak tanıyan eğitimin, özgül bir nitelikte olması hakkını ve yaşam deneyimleri ve öğrenim süreçlerinin geniş yelpazesini kapsadığını biliyoruz.²

Bunun dışında eğitim-öğretim devletin yalnızca çocuk ve gençlere sunması gereken bir güvenceye dayanmaz, çünkü eğitim-öğretim, beyan edildiği şekliyle, yaşlarından bağımsız olarak tüm insanların talep edebildiği bir insan hakkıdır.³

Tam da bu nedenle, kişilik gelişimini ve insan onurunu hedefleyen eğitim işlerinin ana mantığını yeniden oluşturma zorunluluğu, yaptığımız işi motive eden ilkesel hedef yönünü gerekçelendirir. Motive etmek, burada, diğer tüm insan haklarının yakınsanması ve öğrenimi çerçevesinde korunması gereken, uygulamanın kesintisiz olmasına ilişkin bir hakla karşı karşıya olduğunu kavradığımızda etkili olur.⁴

Eğitim o zaman bireysel bir garantinin ötesine geçen, yurttaşlık haklarını kullanan kişide azami ifadesini bulan bir sosyal hak; o, yaşamın belli bir evresine indirgenmiş değildir, aksine erkek ve kadınlar açısından varlığın tüm süreçlerini kapsar.

O halde resmi okulda gerçekleşen eğitim, eğitim-öğretim süreçlerinin tümlevsel bir mekanizmasıdır. Ancak o, devlet halkın ihtiyaç ve çıkarlarını dikkate almadan eğitim-öğretim sunularını kısıtladığında, öğrenim süreçlerini sınırlandıran ve birçok durumda ne yazık ki yetişkinlerin olanaklarını azaltan bir görüngü olmaz hiçbir zaman.

Bu dışlama, “eğitim-öğretim hizmetlerinin” tek alıcılarının ergin olmayanlar ya da genç insanlar olduğu şeklindeki yanlış varsayıma dayanır, eğitim-öğretimin öznelere, devletin toplumsallaştırma gücünün yalın birer reseptörü olarak sunan steryotipin gücünü arttıran bir varsayımdır bu.

Bu nedenbilimsel çarpıtma, eğitim-öğretim kendine özgü amaçlarından ayrıldığında ve ekonomik sistemler ve ataerkil kültürlerin çelişki ve gerilimlerini yoğunlaştırdığında özellikle açıklık kazanır.⁵

Küreselleşme: Herkes için Paylaşılan bir Dünya⁶ Küreselleşme konusunun ve onun çok çeşitli dışavurum biçimlerinin birkaç satırla irdelenemeyeceğini çok iyi bilmekle birlikte, en azından onun ana özelliğinde ısrarcı olabilir ve burada, günümüz dünyasının maruz kaldığı, merkantalist hale getirmenin totaliter süreçleriyle bağlantılı bir görüngü söz konusu olduğunu vurgulayabiliriz.

Bir pazarın küreselleşmesinden ve dolayısıyla da insanlığın önemli bir bölümünün sivil, siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel tezahürlerine etkide bulunmaktan söz ediyoruz.

Böylesi bir küreselleşmeyi gerektirendirmeye çalışan akılcılık, kesin olarak bireylerarası ve ortak ilişkilerin önemli bölümünün düzeyini düşüren, tarihsel-kültürel ilkeleri indirgeyen, ticari yararcılık ile az ilişkisi olan ya da hiç ilişkisi bulunmayan tüm toplumsal-siyasal alanlarda asimetrik değerlere yol açar ve bunu, o değerleri “zarar” ve “kâr”, “yatırım” ve “giderler” kategorisine yükselterek yapar.

Bu yönden ele alındığında kayda değer olan etki, küreselleşmenin sosyal eşitliğe ve kapsayıcılığa olan gereksinime hangi tarzda ve biçimde nüfuz ettiğidir.

Küreselleşme, aktörlerin, normların, kuralların ve ilişkilerin yeniden düzenlenmesine yol açmıştır ve o sonuç olarak yerküresel bir etkileşimin yeni temel ilkesini üretir.⁷

Kültürel çoğulculuk için saygın bir çevrenin yaratılması yönünde tahrik edilecek, küreselleşmenin olumlu etkiler doğurabilirliğinin kabul görmesi sağlanmıştır. Ancak, rekabete ve sermaye birikimine dayanan bir sistemin, dayanışmayı temel alan bir siyasi projeyi öneren topluluklar karşısında nasıl kuşku aşılayabileceğini anlamak zor.

Yeni “küresel gündemde” sosyal adalet, kültürel özdeşlik ve ekonomik, sosyal ve kültürel haklar, özellikle de eğitim-öğretim, gelişmelere yabancı etmenler olarak görülmekte ve ticari süreçlerde sıklıkla bir tehdit olarak kavranmaktadır ya da onlar devlet hizmetlerinin pazarlanması eğilimi altında toplanmaktadır.

Bu tutarlılığı yaratmak yerine, küreselleşmenin bu tarzı, kültürleri karşı karşıya getiriyor ve ruhsal ve sosyal değerleri, mali spekülasyonun eğlencesi için yeterli olan yalın ürünlere dönüştürür.

Eğitim-öğretimi asıl amaçlarına dayandırma gayesi, bu nedenle, tüm insanların tüm insan haklarından sorumlu bir yurttaşlığı yaratma zorunluluğunu içinde barındırmalıdır.

Ulusal ekonomilerin küreselleşmesi karşısında insan haklarının dünya genelinde yaygınlaşması, eğitim-öğretim süreçlerinden hareketle gerçekleştirilebilen daha üstün bir siyasi yanıttır.

Yeni bir Paradigmaya Doğru

Yetişkinler eğitim-öğretim haklarını hayata geçirmek için birçok zorlukla karşı karşıyadır. Ancak burada değin-

memiz gereken iki önemli sorun bulunmaktadır:

Birincisi yeterli eğitim olanaklarının bulunması ve dışlama.

İkincisi, müfredatta görülen, resmi ve resmi olmayan sistemlere kayıtlı ya da bunlara katılmış yetişkin kadın ve erkekleri “iş için bir kaynak” olarak gören, ama onları tümlevsel bir eğitim-öğretim hakkının ve bilgidan yararlanmanın tam bir öznesi olarak değerlendirmeyen eğilimdir.

İlkinde cinsiyet, yaş, yoksulluk, sosyo-ekonomik ve etnik köken ve inanç temelinde yapılan ayrımcılık ve dışlamadan oluşan karmaşık bir ağ söz konusudur.

Küreselleşmenin eğitim-öğretim alanına dayattığı tek boyutlu rol, genel anlamda kendi kendini seçici bir mekanizma olarak onaylıyor ve bu mekanizma, yetişkinleri, giderek pedagojik olanaklardan sapan, eğitim-öğretim fırsatını “kaçırmış” yersiz bireyler olarak gören bir role, üreyenler rolüne sokuyor.

Dışlamanın bu şekli, pratikte yetişkinler için halk eğitim merkezlerinin ve alternatif sistem ve biçimlerin bulunmasında, onların ihtiyaçlarını karşılayacak devlet girişimlerinin yürütülmemesinde ve eğitim-öğretim haklarının yerine getirilmesi için (daima kısıtlı olan) mali kaynakların sınırlandırılmasında ifadesini bulur.

Küreselleşme ticari ve teknolojik olanakları oldukça düşük giderlerle azami düzeye çıkarmaya çalıştığında, bu mantığın sosyal ve kültürel alanlara uzanmasını beklemek mümkün. Nitekim bu mantık, eğitim-öğretimin pazar için, ve toplumsallaşmanın bir aracı olarak, her şeyden önce en erken yaştan itibaren belirlenen hedefe uygun bireylerin yetişmesine çabalayan bir etmen olduğu şeklindeki hatalı düşünceyi destekler.

Bunun akabinde yetişkinlerin fırsat yetersizliği ve sosyal dışlanması, küreselleşen bir dünyanın devingenliğinde halihazırda belirli bir “işlevi” yerine getirdikleri ölçüde, onları eğitimin öznelere olarak “işe yaramaz” gören bir sistemin verdiği yapısal bir yanıt olarak ortaya çıkar.

İkinci durumda, yetişkinlerin eğitim-öğretim sistemleri ya da biçimlerine erişimi sağlandığında, küreselleşmenin dayattığı yararlılık eğilimini her koşulda aşmak mümkün olmamaktadır, dolayısıyla da müfredat özellikle iş, sıkça da yetersiz istihdam durumu için ders olarak belirmektedir.

Biz eğitim-öğretim süreçlerini insanların ekonomik koşullarını düzeltmek ile ilişkilendirmeye karşı değiliz. Ancak eğitim-öğretimin, insanların tümlevsel yeteneklerini geliştirme zorunluluğundan bağımsız olarak, her şeyden önce işgücü talebinin karşılanmasına hizmet etmesini kabul edemeyiz (ki bu yetenekleri geliştirmek, mutlaka kendilerine üretim süreçleriyle başarıyla ilişkiye geçmeye olanak tanırdı).

Pazar mekanizmalarının aşırı ölçüde vurgulanıyor olması ve müfredatın ye-

terli önem taşıması, bu insanlar genelde kapsayıcılığın kötü koşullarına katılımsağladıklarından, yetişkineğitiminde en büyük risk ve başarısızlıktır; onların, ihtiyaçlarını yerine getirmeyen, çıkarlarını savunmayan ve haklarını uygulamayan pedagojik uygulamalara boyun eğdiklerini öne çıkarmak önemli.

Bu yalnızca insan hakkı olarak eğitim hakkının esirgenmesine yol açmakla kalmaz, onun ayrıca özgün içeriğini zedeler, zira insan haklarına saygı duyan bir kişiliğin geliştirilmesi zemininde yükselmeyen kavrayış düşük nitelikli bir bilgidir.

Küreselleşmiş dünyada kültürlerarası sorumluluk, dayanışma ve saygı geliştirme zorunluluğu, eğitim-öğretimi, bu gerçekliğe uygun eleştirel insanlar eğitmeye ve istisnasız herkese, yeteneklerimizi ve kapasitelerimizi katılımcı, bilinçli, eleştirel, dayanışmacı ve adil bir toplumun kurulmasını desteklemesine izin vermeye yükümlü kılar.⁸

Eğitim-öğretimi yeni bir paradigmaya taşımak demek, sosyal ve ekonomik eşitsizliğin dönüştürücü tarzda hak aramak anlamında eğitim-öğretim süreçleri karşısındaki yükümlülüğünü yerine getirmek demektir. Ve bunlar, karar vermekle ve ailesel ve ortak sorumlulukla ilgili olarak demokrasiye günlük yaşamın bir nesnesi olarak güç katan bir tür yurttaşlığın oluşturulmasına önemli ölçüde katkı sunar.

Yetişkin eğitimi artık yalnızca eğitim-öğretim sistemine bir ek olarak görülmez ya da dışlama ve kayıtsızlıklar noktasında o işlenen günahlara bir tür tövbe etmek değildir. Yıkılan hayaller ve yanan duvarlara rağmen hâlâ ayakta duran bir dünyada, onlar şimdi yeni hedeflerin ve faaliyetlerin bir kalesi olarak düşünülmelidir.

■

* İspanyolca-Almanca çeviri: Prof. Dr. Wolfgang Jantzen

¹ Eski BM Eğitim Hakkı Özel Raportörü (2004-2010).

² BM Çocuk Hakları Komitesi, BM Kadın Hakları Komitesi ve BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesi.

³ Benzer terimlerle Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. ve 29. maddeler.

⁴ Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 13. maddesi.

⁵ Muñoz, Vernor. The right to education. Report to the Commission on Human Rights submitted by the Special Rapporteur on the right to education. E/CN.4/2005/50. 17th December 2004. pp. 5-13.

⁶ “Un mundo para todos dividido” (“Herkes için Paylaşılan bir Dünya”), Honduralsı şair Roberto Sosa bir kitabının adıdır bu.

⁷ Samper Lizano, Ernesto. Educación y globalización. EN: Educación y globalización, los desafíos para América Latina. Vol. I. CEPAL-ECLAC-OEI, Santiago de Chile, 2002.

⁸ Aynı anlamda La Mesa de Educación de Personas Adultas [Erwachsenenbildungsbehörde] ALFALIT-CEES. San Salvador, 2004. Devamında: “Siyaset alanında eğitim-öğretim, sosyal hukuk devletine dayalı bir demokrasinin inşası için bir önkoşuldur. Demokrasi, insan hakları, barış, hoşgörü için eğitim-öğretim. Tek bir sözcük, siyasi eğitim. Demokrasi aynı biçimde herkeş için eğitim-öğretimin, bilimsel, sanatsal ve siyasi bilginin üretimini ve ona gerçek erişimi içerir. Bir demokrasinin inşası yurttaşların eğitimiyle başlanır”. Sánchez Ángel, Ricardo: El sentido de la época: sobre globalización y educación en derechos humanos. En: De miradas y mensajes a la educación en derechos humanos. Fundación Ideas, Santiago de Chile, 2004, p.23. (Çağın taşıdığı anlam: Küreselleşme ve Eğitim Üzerine. Kaynak: İnsan Hakları Eğitime Dair Manzaralar ve Bildirimler)

Çeviri: PoliTeknik

Prof. Dr. Eva Borst | Mainz Üniversitesi

“ANAYURT: Tersinden”

Sorunlu bir Kavrama İlişkin Pedagojik Yansımalar

Kavramsal çaba göstererek ideolojilerin üzerindeki örtüyü kaldırmaya katkı sunmak, bu ideolojileri içerdikleri gerçek itibarıyla incelemek ve çelişkileri ortaya çıkarmak, eleştirel bilimin daima bir görevi olagelmıştır. Eleştirel bilimin ideoloji yüklü, bir kez dile getirildiler mi, içimizin derinliklerine demir atmış duyguları gün yüzüne çıkarmayı başarabilen sözcüklere eğilmesi de gündemdedir, ki elbette bu duyguların nereden kaynaklandıkları karanlıkta kalır ve bu nedenle de siyasi açıdan araçsallaştırılabilir. Bu aşırı duygu yüklü sözcüklerden biri de, onunla hangi entelektüel ya da dokunaklı deneyimlerin ilintilendirildiğine göre bağlılık ya da savunma duygularına yol açan “anayurt” sözcüğüdür. “Anayurt” kavramı özellikle Almanya’da görünüşte telafisi imkânsız bir tahribata uğramıştır. O, bizi çaresizlik, ümitsizlik ve huzursuzluk içinde bırakıyor. Anayurt kulağa yanlış geliyor, çünkü o ırkçılıkla, kendisine uymayan herşeyi acımasızca yok eden ve hiç anayurtları olmamış yabancıları yaşanmaz bölgelere süren o çılgınlıkla içli dışlıdır. Onun adına cürüm işlenmekte, savunulması için insanlar yerinden edilmektedir.

BU KAVRAMDAN KAÇMAK VE KENDİNİ KANDIRARAK, ONUN İÇERİKLER İLE HERHANGİ BİR İLİŞKİSİ OLMADIĞINI DÜŞÜNMEK PEK BİR YARAR SAĞLAMAZ

Anayurt sözcüğü faşist içeriklerle dolurması nedeniyle hafızamızda karanlık ve neredeyse tüyler ürperticidir. Ama aynı zamanda anayurdun bir yıl içerisinde (parti) siyaseti arenasında yeni bir boyuta taşınan formülü de korkutmaktadır, ki bu formül aslında görünüşte içeriksizmiş gibi belirmekte, ancak kendi içerisinde çelişki taşıyan bulanık bir düalizmin tanıdık, güçlü çağrışımlarını körüklemekte, ne var ki bu çelişkiyi propagandist yönetim ve manipülasyon mekanizmalarıyla dengelemektedir. Her kim anayurt için duyulan hislere hitap ediyor ve aynı zamanda neo-liberal küreselleşmeye övgüler diziyorsa, o kişinin aklında, belki de halkın pek de yararına olmayan bir planı var demektir. Federal Almanya’nın hammadde, ticaret ve ikmal yolları, refahın savunulması ve de serbest pazarın dayatılması için dünyayı hedef alan hegemonyal çabalarını örnek gösterebiliriz, nitekim tüm bunlar bir süre önce yayınlanan “Federal Ordu’nun Beyaz Kitabı”nda (2016) ele alınan askeri doktrinde altı çizilerek belirtilmiştir. Dolayısıyla bu senaryo için korku uyandıran küreselleşmenin dengi olarak anayurdun devreye girmesi pek de şaşırtıcı değildir. Anayurt, geleneksel insana, farklı yaşam biçimlerinden ve insani deneyimlerin çokluğunu tanımaktan anakronik bir dönüş sergileyerek, kendisi gibi olana bağlanmayı vaadederek. O, koruma ve küresel rekabette aynı düşüncede olan

ların birlikteliği içerisinde içten bir ortam vaadederek. Söz konusu kavram sistematik bir biçimde, neredeyse nefes kesen bir tempoda kamuoyunca kabul edilebilir bir hale getirilmiştir, öyle ki artık Almanya, benim diyebileceği, siyasi temsilciler tarafından gururla sahnelenen bir Anayurt Bakanlığı’na kavuşmuştur. Kavram bu şekilde, bilinçli olarak Nasyonal Sosyalizm dönemindeki korkunç etkisi üzerinde hiç düşünülmeden toplumun ortasına yerleştirilmekte ve kendilerini her türlü popülizmin dışında tutan CDU ve SPD tarafından eşit biçimde sahiplenilmekte, sağ popülist, radikal sağcı ya da aşırı sağcı hareketler ile aralarındaki sınırları silikleştirmektedirler. Dolayısıyla bu kavramın siyasi yelpazede salt sağcı köşede yer edindiğini düşünmek yanlıştır.

Almanya’nın tam da ülke dışında savaşa hazırlandığı şu anda hararetle savunulan anayurdun bu biçimi kimin korunmasına hizmet ediyor? Hangi bağlılık harekete geçirilmek, hangi duygular uyandırılmak isteniyor? Hangi amaçla? Görüldüğü kadarıyla burada, başta toplumun geniş kesimlerinin neo-liberal talanına karşı her yerde hissedilebilen, çıkmasından korkulan ulu-

larda sürdürmeye gayet etme özelliği inkâr edilmektedir. Eleştirel pedagoji de ve eğitim-öğretim teorilerinde pek aydınlatılmayan görünüm, duygulara yaklaşımdır, toplum eleştirisi ise daha çok insanın toplumsal ve maddi koşullarıyla ve de onun mantıklılığıyla ilişkilidir. Ancak insanın *duygusal* anayurdunu nerede bulduğu, bir diğer ifadeyle, onu, herşeyi idaresi altına alan bir neo-liberalizm karşısında nasıl gerekçelendirdiği, şu ana kadar eleştirel eğitim bilimlerinin nesnesi olmamıştır.

Bu kavramdan kaçmak ve kendini kandırarak, onun ifade ettiği içeriklerle herhangi bir ilişkisi olmadığını düşünmek pek bir yarar sağlamaz. Ayrıca yeniden canlanması amacıyla dolaşıma sokulan anayurt kavramının halk içerisinde bir yankı bulduğu gözardı edilemez, çünkü o gerçek ihtiyaçları dile getiriyor ve insanları seferber edebilme becerisi de taşıyor. Şu anda bu seferberliğin PEGIDA gibi sağ popülist hareketler adına iyi işliyor olması, eleştirel pedagojinin, burada hangi gereksinimler söz konusu olduğu sorusunu yöneltmesi için bir neden sunuyor. Bu gereksinimler insanların yaşam gerçekleriyle nasıl bir bağlantı içerisinde, onların iktidar tarafından suistimal edilmesi nasıl engellenebilir? Öyleyse konu anayurt kavramının çağrıştırdığı çok çeşitli gereksinimleri saptamak, bu kavramı geniş tutmak ve de siyasi araca dönüştürülmeye hazır olmamasını sağlamaktır.

Birkaç yıl önce Bertelsmann Vakfı’nın önyak olduğu ve ulusal duygulara hitap eden “Sen Almanya’sın” sloganının da ötesine geçen “anayurt” kavramı, kolayca bir kenara bırakılamayacak bir aidiyet *duygusunu* anımsatır. Benliğin bir parçası olarak Almanya ile araya mesafe koymak kolay olabilir, ancak anayurda yüz çevirmek o kadar da basit değildir, hepimizin içinde olduğundan, o, her türlü soyutlamanın dışındadır: İhtiyaç olarak, özlem, eşlik ve duygu olarak içimizdedir. ‘Vatan’ ve ‘ulus’ gibi insanların yaşam gerçekleriyle bir ilgisi olmayan soyut kategorilerden farklı olarak, anayurt, bizim dışımızda bir yerde değildir. Ne ulusal devlet ve etnik köken aidiyeti, ne bölgesel ve ailesel köken ne de sınıf kökeni anayurdu açıklayamaz. Bunların tümü, bizi, birçok kez karşımıza çıkmış, sosyal ayrımcılık ve sömürüye neden olan ve insanları ait oldukları sınıf, etnik köken ve cinsiyete göre seçen efsanevi yüceltmelerin çıkmaz sokağına sokar.

Anayurt aslında salt çelişki kapsamında somutlaştırılabilir. Bu kavram tarihsel-toplumsal ilişkiler üzerinden açıklamasını bulur, o ancak ayrımcılık karşıtı olarak kavranabilir ve siyasi ve sosyal adaleti çok kapsamlı bir anlamda hesaba katmalıdır. Bunun anlamı, anayurttan söz eden herkesin, anayurt düşüncesinin ortaya çıktığı maddi koşulları, yani üretim ve yeniden üretim koşullarını analiz etme-

yi gözardı edemeyeceğidir. Ama anayurt sadece güvence altına alınmış bir yaşam ifade etmez. Anayurt ciddiye alınması gereken bir duygu anlamına da gelir. Ya da Horkheimer’in sözleriyle: “Şu sözler çoktan söylenebilirdi: le planète natal, üzerinde doğduğumuz gezegen. Böylesi bir anayurt düşüncesi birgün insanların kalbine yerleşmiş olduğunda, o zaman insani koşullara denk düşen o dayanışma doğabilir” [...] (Horkheimer 1985, S. 323).

Biz daima her ikisiyiz: Sevdığımız kişilere, yerlere ve dillere anayurt çerçevesinde bağlıyız. Ancak, cezbeden efsane ve onun temsilcilerinin bizi inandır-

maya çalıştıklarının tersine, anayurt bizi tümüyle saramadığından, içimizde daima bir yabancılık olduğundan, aynı zamanda birer yersiz yurtsuzuz. Anayurdu karakterize eden şey, anayurt ile yersiz yurtsuz olmanın keşişim noktasında oluşan sürtünmelerdir. Bu boşluk, anayurdun, insan dostu bir proje olarak kendini tesis etmesi için gerekli bir boş alandır. Öyle bakıldığında, anayurt, her ne denli tasarımı bulunsun ve geleceğe havale edilmiş olsa da, şu an varolan şeyde *mevcut*, somut bir ütopyadır. Anayurt umuttur, ya da Marc Bloch’un sözleriyle: “Ancak tarihin kökü, çalışan, yaratan, verili koşulları değiştiren ve aşan insandır. Kendi farkına vardığında ve terk etmeden ve yabancılaşmadan kendinin olanı gerçek demokrasi ile gerekçelendirdiğinde, dünyada, herkesin çocukluğuna yansıyan ve hiç kimsenin uğramadığı birşey oluşur: Anayurt” (Bloch 1993, S. 1628).

Buna göre, toplumsal gelişim süreçlerinde oluştuğundan, yurdun, hiçbir içeriksel yoruma yer bırakmayan, kapalı bir kavram olarak teşhis edilmesi tümüyle yersizdir. Bağlılığa, esenliğe ve

sosyal güvenliğe duyulan özlem insani gereksinimlere tekabül eder ve damgalanmaktan korkmadan dile getirilebilir olmalıdır.

Öyleyse anayurt kavramını nasıl ele almalıyız? Dışlamadan ve ilkel parolaların tuzağına düşmeden? İdeolojik suistimale uğramaması için anayurt sözcüğüne eşdeğer hangi ifadeler kullanılabilir? Bu sözcükten tümüyle vazgeçilmesi, yersiz yurtsuz olanların, yerinden edilenlerin, mültecilerin içinde bulundukları sefaletin adını anmamak anlamına gelir: Zira bu, hükümetleri tarafından kendilerinden esirgendiği için anayurtlarını kaybettiklerini ifade eder.

Sürgün aynı zamanda anayurda döneşebilir mi? Ve sağcıların ham parolalarına kanmak istemeyen, ama yine de düşüncelerinde anayurt diye birşey ile sıcak duygular bağdaştıranlar için anayurt neyi ifade eder? Anayurt çok biçimli olabilir mi?

Pedagoji anayurt kavramının yeni den araçsallaştırılmasıyla ortaya çıkan temel soru ve sorunlara nasıl yanıtlar verebilir? Bir tarafta anayurt kavramının çekim kuvvetinin arkasında duran gereksinimleri eleştirel tarzda ele alan, diğer taraftan siyasal suistimaline karşı savaşılan toplumsal-siyasal bir eğitim-öğretim süreci nasıl kurulabilir? Bu kategorinin arkasına gizlenen toplumsal sorunları gerektiği gibi ele alabilmek için, pedagojinin teori ve pratiğinde hangi yeni yönelimler gereklidir?

Zira insanın eğitim-öğretim süreci, anayurt olması ya da olmaması arasında gerçekleşen sürekli bir değişim etkinliği olarak kavranabilir. İnsanı toplumsal bir gruba yerleştirmeyi denemeyen bir pedagoji düşünülemez. İnsanın sosyalleştirilmesi olmadan, insan kişiliğinin temellerini oluşturmak olanaksızdır. Pedagojinin hedefi aynı zamanda insanın her türlü bağımlılık ilişkisinden çıkarılmasıdır. Bu, insanın ken-

di yaşam koşullarını özerk olarak biçimlendirecek düzeye getirilmesi amacıyla, birincil toplumsallaşmada özneleşmek için gerekli yerleşik halin aşılmasını, insanın doğrudan tanışık olduğu yaşam dünyasında (Heydorn) “tutuklu olma” durumundan kurtulmasını ifade eder.

Öte yandan özerkliğe verilen bu yetki, insan kendi yaşam koşullarıyla arasına mesafe koyarak bu koşulları kavrayabildiği ve bu koşullarda etkin olabildiği ölçüde, yerleşik halin bir üst basamağını oluşturur.

“Anayurt” kavramı üzerine düşündüğümüzde, bunu tüm ayrıntılarıyla yapmak zorundayız. Birincisi, onun ulusal ve faşist mirasıyla ideolojik-eleştirel açıdan uğraşılması bu ayrıntıların bir parçasıdır, ama aynı zamanda yabancı olandan ve yabancılardan korunmak için günümüzde söz konusu kavramın yaygınlaşan araçsallaştırması buna dahildir. Bunun dışında bu kavramı, iktidar için her çeşit kullanımının aksine,

bir bakıma diğerlerinden *esirgenen* ya da *yabancılaşan anayurt* penceresinden sorgulamak, dışlama kriterlerini açığa çıkarmak ve ulusal söylemde anayurtların olması gibi birşeyin kendilerine tanınmadığı ve otoriter bir neo-liberalizmin eşsiz sosyal soğukluğu altında acı çeken insanları tartışmaya katmak gündemdedir: Yoksulları, evsiz barksız insanları, göçmen, mülteci ve daha birçoğunu.

■

Kaynak:

Weißbuch (2016): Zur Sicherheitspolitik und Zukunft der Bundeswehr.

Weber, Klaus (2004): Heimat, in: Historisch-kritisches Wörterbuch des Marxismus, hrsg. von Wolfgang Haug, Bd. 6.1, Hamburg.

Bloch, Ernst (1993): Das Prinzip Hoffnung. Werkausgabe Bd. 5, Kapitel 43-55, 4. Aufl., Frankfurt am Main [1959].

Horkheimer, Max (1985): Der Planet — unsere Heimat, in: Gesammelte Schriften, Bd. 8, hrsg. von Gunzelin Schmid Noerr, Frankfurt am Main [1968], S. 319-323.

Prof. Dr. Wolfgang Kaschuba | Berlin Humboldt Üniversitesi

Sonsuz Anayurt mu?

Çeviri: PoliTeknik

da, yazınsal ve sanatsal akımlar “eski zamanlara” olan özlem dolu anıları yüceltmişlerdir. Bununla Alp borusu ve halk türkülerinin, masal ve geleneksel giysilerin övüldüğü, derlendiği ve gerektiğinde icat edildiği, doğa ve kültürün büyük estetikleştirilmesi programı başlamıştır. Ressamlık ve yazın, müzik ve folklor, ilk kez medyatik ve kitle kültürü açısından etkili anayurt resimleri sunmuştur: “Anayurt” duygusuna kaynaşmış tarih, doğa, ülke ve halk!

Bilindiği üzere tüm bunları milliyetçi ve ırkçı doldurulmuş o karanlık zamanları izliyor. Anavatan fikri giderek “vatan” ve “ulusallık” olarak çevriliyor, ulusal bir öncü kültür olarak okullarda ve kışlalarda, yazında ve müzikte aktarılıyor ve akabinde milli anayurt savunması olarak I. Dünya Savaşı’nın ana motifi haline getiriliyor. Bu ideolojik zemin üzerinde, etnik steryotipleri ve önyargıları 1945’ten sonra da tümüyle yok olmayan Nasyonal Sosyalizm’in ölümcül, ırkçı anayurdu yükselmeyi başarabilir.

İlk olarak 1960’lı yıllar anayurt tartışmalarında kritik bir değişime yol açtı, ancak bu değişime, eski anayurtçuların yeni sosyal hareketleriyle dernek, müze ve siyasette karşı koyuluyor. Romanlarda Nazi döneminin sıkıntılı anayurt öyküleriyle yüzleşmeye gidiliyor, artık tiyatro sahnelerinde ve lehçelerde hazırlanan parçalarda huzurlu ve mutlu köy manzaraları yüceltilmiyor, geleneksel, üfleli enstrüman grupları Bayern-Brass biçimine dönüştürülüyordu. Genç ve açık bir anayurt fikri eski ve dar olanın karşısına geçiyor – ve bu kentsel alanlarda da gerçekleşiyor.

Buna rağmen anayurt kavramı bugüne dek ihtilafıdır. Örneğin “Özdeşlikçiler” gruplaşmasının (İdentitäre) onu tekrar sağa kaçırmaya çalışmasında olduğu gibi. Göçmen ve sığınmacıların artan sayısı nedeniyle, kendi halkına zarar

veren, onu köklerinden koparan ve yerinden eden, bir “halkın başka bir halkla değiştirilmesi” süreci yaşandığı savunuluyor.

Ama günümüzde oldukça sağlam, sivil toplum girişimlerinden ve pozisyonlarından oluşan bir cephe, sağ popülistlerin böylesi biyolojik ve ırkçı pozisyonları karşısında duruyor. O, toplumu “yerrinde” gerçekleşen bir anayurt sunusu, sürekli yeniden müzakere edilmesi gereken bir “shared space” (ortak alan) olarak kavıyor: Herkesin ve herkes için sosyal ve kültürel entegrasyonun kesintisiz süreci olarak anayurt edinmek.

Burada belirleyici olan şey, sözü geçen sivil toplumun yaşam stillerine entegrasyonun sistematik siyasetini yürütmesi, bir diğer ifadeyle ortak sosyal alanlara ve yaşam dünyalarına, çok çeşitli boş zaman stilleri ve tüketim biçimlerine katmayı sağlamasıdır. O artık etnik soruları ve kültürel farklılıkları öne çıkarmaz, aksine günlük yaşam ve ortak deneyimlerle arasında bir bağ kurar: Ayrım yerine Yakınsama. Sivil toplum bu şekilde hareket halinde olanlara, göçmenlere ve sığınmacılara ortak, yerel günlük yaşama erişimi de olanaklı kılar: Müzik ve spor, yemek kültürü ve şenlik, internet ve sinema yalnızca “yerlilere” değil.

Burada entegrasyon “alttan” işlemektedir. Ve burada aynı zamanda entegrasyon kavramımızın gerçekten de yeniden içini doldurmak gerektiği açıklık kazanmaktadır. Toplumumuzun yeni sosyal ve kültürel heterojenliğini salt göçmenlerin ve sığınmacıların değil, aksine çoktan bizim temsil ettiğimiz açıktır: Giderek daha hareketli ve daha bireysel olan toplumlarımızda.

Bunu özellikle de sığınmacıları konu alan, toplumun bütün sorunlarını “yabancılara” yansıtan sağcı söylem gösteriyor. Gerçekte ise güncel toplumsal

çatışkılarıdakonuhepimizizvedegelecekte nasıl bir toplumda birlikte yaşamak istediğimiz ana sorusu: Herşeyden önce şehirlerde ve genç yetişkinlerde varolan, kültürel açıdan çok çeşitli, sosyal yönden açık, hoşgörü atmosferine sahip bir toplum; ya da bazı kırsal bölgelerin ve yaşlı insanların tercih ettiği, kültürel açıdan homojen, sosyal açıdan kapalı ve otoriter yönelimli yerel bir toplum.

Geleceğe dönük bir vizyon ya da gelecek korkusu olarak “anayurt” için devam eden çekişme gerçekten de ciddiye alınmalıdır, çünkü burada toplumun sosyal bölünmesinden daha çok belirginleşen birşey yok. Çünkü bu noktada tartışmalı olan şey, bizim fiili göç toplumu olarak sosyal ve kültürel dönüşümü etkin siyasetle nasıl şekillendireceğimiz ve ırksal arılığı değil, aksine anayurt edinmenin yolları olarak sosyal karışımı ve kültürel melezliği geleceğe nasıl aktarabileceğimizdir.

Burada –herşeydenöncesiyaset,medya ve bilim tarafından– sosyal kibirli ve etik açıdan mağrur olmadan, hangi yaşam stillerinin ve özgürlüklerin, hangi imge ve özdeşliklerin, hangi koşul ve geleneklerin ortak bir alan olarak toplumu şekillendirmek için gerekli olduğu müzakere edilmelidir: Artık kökenin, soyadının ya da zenginliğin, kişilerin yaşam fırsatlarını ve yaşama yön vermeyi belirlemediği, farklılıklara dair imgelerin ortak paydalara bakışı çarpıtmadığı, aksine herkes için ortak bir “kaçış noktası” olan bir anayurt: Çeşitliliği içerisinde başarılı olan ve bu nedenle özgüvene sahip bir yaşam dünyası.

■

Bitmeyen bir hikâye: Eski anayurt dünyalarının sonunda ve onların 200 yıl önce, çağdaş dönemde yeni başlangıcında, hiç duygusal olmayan bir hukuksal tasarım yatıyor: Belli bir yerde doğanlara oturma ve evlenme ve de fakirhane ve mezar talebini kabul eden bir anayurt hakkı. Bu, yerel kaynaklarını savunmak zorunda olan köylülerin dünyasında burjuva bir haktır, çünkü tarla ve mera, konut alanı ve zanaat arzu edildiği gibi çoğaltılamaz. Dolayısıyla topluluk adeta genetik bir tepkiyle yabancılardan gelmesine karşı koyar ve aynı zamanda sosyal anlaşmalar ve yerel kontrol kurar. Çünkü yoksul yabancılar ve göçmenler ve de varolan değerlerden ve yaşam stillerinden sapmalar, bu kuralcı yerel dünyalarda istenmemektedir – geçmişte olduğu kadar günümüzde de bu böyledir....

18. yüzyılın sonunda ise Avrupa romantik hareketi anayurdu bir hatıra ve duygu olarak sahnelemeye başlamıştır. Başta Aydınlanma Çağı’nın, ardından da şehirlere gerçekleşen kitlesel göçün, sonunda da sanayileşmenin yaşandığı, dramatik dönüşüm geçiren bir dünya-

Çeviri: PoliTeknik

Prof. Dr. Armin Bernhard | Duisburg-Essen Üniversitesi

Almanya'dan Korkmak - Kişisel bir Değerlendirme

12 Mayıs 1990 tarihinde Frankfurt'ta "Almanya, bir daha asla" adı altında bir gösteri düzenlendi. Gösteriyi düzenleyen birliğin çıkış noktasını, Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesinin ardından dünya barışını yeniden tehdit edebilecek, ekonomik ve askeri açıdan güçlü, büyük bir Almanya'dan duyulan korku oluşturmuştur. İmparator Wilhelm ve faşizm Almanya'sından geriye kalan tarihsel deneyimler hâlâ iliklerde hissediliyor. Ve galip gelenlerin zafer sarhoşluğu hiç de iyi şeyler vaatetmiyordu. Faşizmden edinilen tarihsel deneyimleri temel alan korkunun, sonraları oldukça haklı bir korku olduğu görüldü. Zafer sarhoşluğuyla kapitalist Federal Almanya'nın Doğu Almanya'yı, bu ülkenin milli varlıklarını Batı Alman finans, emlak ve sanayi baronlarına peşkeş çekerek tasfiye etmesi, hissedilen bu korkunun gerçek bir temele dayandığının ipucunu veriyordu.

Doğu ile Batı Almanya'nın yeniden birleşmesi olarak adlandırılan olay sonrası, giderek daha sık tekrar eden bir ürperti ortamında sismografik olarak belirsiz bir huzursuzluk kendini dışa vurmaktadır, sevinçten kaynaklı bir ürperti değil, korkudan. Aslında bu sıkıntı Soğuk Savaş zamanlarında da vardı. Ancak 1989 sonrası, "barışçıl devrim" denilen sürecin ardından farklı gelişmeler korku ve öfkeyi aynı oranda arttırmıştır. Doğu Almanya halkının Treuhand (kayyum grubu) tarafından mülksüzleştirilmesi ve iki devletin birleşmesi akabinde, 1990'lı yıllarda, Federal Almanya "savunma ordusunun" ülke toprakları dışında yürüttüğü operasyon (Out-of-Area-Einsatz), sorumluluk üstlenmek denilen sakinleştirici sözcüklerle kabul edilebilir hale getirilmiştir. Henüz 1990'lı yıllarda federal ordu içerisinde, Ukrayna'nın, Rusya'nın nüfuz alanından nasıl sökülüp alınabileceğine ilişkin düşünceler yürütülmüştü. Tüm tarihsel deneyimlere rağmen Federal Almanya, 1999'da "Sırp" düşman imgesinin seferber edilmesi aracılığıyla NATO'nun Yugoslavya Halk Cumhuriyeti'ne karşı yürüttüğü, uluslararası hukuka aykırı savaşa katılmıştır. Geçmişte Nazi Ordusu, siyasi polisi ve SS birliklerinin asıp kestiği bir bölgede savaş yürütülüyordu.

Doğu ve Batı Almanya'nın birleşmesinden sonra, Alman Ordusu'nun yürüttüğü savaşlara karşı olası kaygıları savuşturmak üzere, faşist geçmişimiz ile ilişkinin normalleştirilmesi için artan bir çaba sarfedilmiştir. 2005'te Bertelsmann Vakfı tarafından yürütülen "Sen Almanya'sın" kampanyası ile ulusal özdeşlik ve özgüven canlandırılmaya çalışılmıştır ve yaz masalı denilen 2006 Dünya Kupası esnasında, Almanlar, nihayet - nihayet!!! - kasıncı tutumlarını bir kenara bırakmaları ve diğer tüm halklar gibi kendi ulusuyla gurur duy-

ması için Alman bayraklarına gömülmüştür. Ve hatta Eski Cumhurbaşkanı Gauck günümüz Almanya'sını, "tarihte sahip olduğumuz en iyi Almanya" düzeyine yükseltmiştir!

1970'li yıllarda yapılan derslerin anısı giderek daha sık zihinlere yansıyor. Zira ABD'nin faşizm sonrası Almanya için iki planı olduğunu öğrenmiştik - Morgenthau Planı ve Marshall Planı. Avrupa'yı, dünyayı ilk kez yakıp yıkmayan, tam ortasında bulunan bu devden korumak için Morgenthau Planı'nı uygulamak daha iyi olmaz mıydı? ABD Maliye Bakanı Morgenthau 1944'te Almanya'nın militarizmden ve sanayiden arındırılmasını önermiştir. Merkezîciğin dağıtılması yanı sıra geniş topraklar üzerindeki feodal ilişkilerin parçalanması ve Alman milli ekonomisinin kontrolünün ele alınması düşünülmüştür. Almanya bir daha asla bir saldırı savaşı yürütebilecek duruma getirilmemeliydi, anlaşılması hiç de zor olmayan bir istem. Ama olaylar farklı gelişti, çünkü ABD sermayesinin çıkarları Batı Almanya'da iyi yatırım alanlarında baskın durumdaydı ve ayrıca yoksulluk ve açlığın devrimci çabaları arttıracığı ve bu ülkeyi kötü komünistlerin avcuna düşüreceği söylentileri ortalıkta dolaşıyordu. Kısa sürede Nazizm'den arındırma ve demokratikleştirme girişimleri bu çıkarların kurbanı oldu, çünkü tüm çabalar Bolşevizm ile düşünsel boyutta mücadele etmek için sarfedilmek zorundaydı.

Kendini III. Reich'in (Üçüncü İmparatorluk) ve dolayısıyla Nazi Almanya'sının meşru halefi olarak gören Federal Almanya Cumhuriyeti, doğarken bazı sakatlıklarla dünyaya gelmiştir. Kayıtsız şartsız teslimiyetin ve dolayısıyla faşizmden kurtuluşun tarihi olan 8 Ma-

yıs 1945'in siyasi sorumlular tarafından resmi tatil yapılmaya değer görülmemesi (iki Almanya'nın birleşmesi ise resmi olarak kutlanıyor!), derinleri görmeyi sağlıyor. Doğarken karşılaşılan yapısal sakatlıklar yeterince bilinmektedir: Bireysel ve kurumsal restorasyon, Nazi büyüklerinin yeniden inşa sürecine katılımı, Federal Almanya Ordusu'nun, Nazi ordu subaylarının etkin çabalarıyla kuruluşu, Faşizmin yükselişini destekleyen ve Yahudi nüfusun değersizleştirilmesi ve imhasına etkin olarak katılan ekonominin neredeyse tüm elitlerinin rehabilitasyonu. Alman sanayi ve bankalarının büyük bir bölümü Nazileri başa getirdikleri için, ABD Askeri Yönetimi dahi (Office of Military Government for Germany; OMGUS) İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra I.G. Farben, Deutsche Bank, Dresdner Bank ve Commerzbank'ın dağıtılmasını tavsiye etmiştir. Kilit öneme sahip sanayi dallarının kamulaştırılması, CDU'nun dahi ilk parti programında yer almıştır. Tüm bu taleplerin aksine, Batı Almanya'nın inşasında fiili bir süreklilik devam etti, imha sanayisinin temsilcileri gizlice yönetici pozisyonlarına geldi, onlar hiçbir şey olmamış gibi işlerini yürütmeye devam etmişlerdir. Aslında 1945 Potsdam Anlaşması'na göre yasak olan silah sanayi¹, yeni çirkin canlılığına kavuşmuştur, yalnızca soğuk bir barıştan ibaret olan barış döneminde ölüm, artık bir kez daha "Almanya'dan çıkan bir ustaydı" (Paul Celan). Günümüzde Federal Almanya dünyanın üçüncü büyük silah ihracatçısı olarak Türkiye ve Suudi Arabistan gibi diktatörlüklere milyarlarca dolarlık silah satmaktadır.

Adorno'nun 1950'lerin sonunda Sosyalizm'in hiç ölmediği, onun sadece, ne var ki biçim değiştirerek, top-

lumsal yapılarda ve insanların zihniyetinde yuva kurduğu yönündeki tahmini, salt bu "dışsal" görüngülerle doğrulanmadı. Bu noktada değinemeyeceğimiz nedenler, hiçbir zaman, kararlı biçimde, gerçek anlamda "geçmiş ile bir yüzleşme" yapılamamasının sorumlusudur. Yalnızca Yahudi Soykırımı'nı ele alan, ancak onu olanaklı kılan toplumsal yapıları gizleyen, ritüele dönüştürmüş olan geçmişle yüzleşmenin sembolik siyaseti, gerçek bir yüzleşmeyi engellemektedir. Nazi büyüklerinin adlarını biliyoruz: Tarih dersinden ve faşist geçmiş kültür endüstrisi kıvamında porسیونlara ayırarak pazarlayan filmlerden ve televizyon programlarından. Faşizmi başa getiren ve onu etkin destekleyen önde gelen sanayicilerin adlarını vermemek için iyi nedenler vardı. Gustav Krupp von Bohlen und Halbach'ı (Friedrich Krupp AG), Fritz Thyssen'i (Vereinigte Stahlwerke), Hugo Stinnes'i (RWE; Deutsch-Luxemburgische Bergwerks und Hütten-AG), Carl Bosch'u, Carl Duisberg'i (IG Farben), Günter Quandt'ı² (Berlin-Karlsruher Industrierwerke; Accumulatoren Fabrik Aktiengesellschaft), bankacı Kurt Freiherr von Schröder'i (Köln'lü bir özel bankacı: Genç Muhafazakâr Alman Beyler Kulübü), Paul Mankiewicz'i, Hermann Josef Abs'ı (Deutsche Bank), Alfred Hugenberg Medya Holding'i³ ve İmparatorluk Sanayiciler Birliği'ni (RDI) kim tanıır, faşizmin yükselişi ve desteklenmesinde utanç verici bir rol oynayan o kişi ve organizasyonları?

Elbette NPD, Cumhuriyetçiler ya da AfD gibi partilerin periyodik olarak ortaya çıkışı pek de memnun eden bir görüntü değil. Ama onlar özellikle ekonomik yaşam koşullarının şekillendirilmesindeki başarısızlığın şaşmaz semptomlarıdır. Ancak Federal Almanya'nın farklı gelişim aşamalarında haklı olarak korkuya neden olan şey, Adorno'nun endişe ettiği, toplumun kendi yapısı içerisinde faşistçe anların varolmaya devam etmesidir. Bu endişe, faşizm deneyiminden edinilen ve kendini dayatan toplumsal değişimlerin tüm ögesel çıkış noktalarının hayata geçirilmemiş olması nedeniyle makul bir endişe olmuştur, örneğin bankaların ve kilit öneme sahip sanayilerin kamulaştırılması, silah sanayinin yasaklanması ve Nazizm'den arındırmanın kararlılıkla yapılması ve demokratikleştirme girişimleri için kapsamlı bir programın hazırlanması.

Almanya'dan korkmak - bu aslında yüzeysel olarak PEGIDA ve AfD gibi sağ popülist hareket ve partiler, *Nasyonal Sosyalist Yeraltı Örgütü* ve *Freital Grubu* gibi Neo-Nazi örgütler karşısında duyulan korkudur. Ancak beslediği sosyo-ekonomik kaynak konu edilmeden sağ popülizm ve aşırı sağcılığa odaklanmak, yanlış bir izi sürmeye neden olur. Burada yatan temel sorun, somut toplumsal-

tarihsel koşullarda Almanya'da kendine özgü saldırgan bir tarza bürünen kapitalist bir toplumun yapısında ve ana düşüncesinde gerekçesini bulmaktadır. Almanya'dan korkmak, birincil olarak birkaç on yıldan bu yana neo-liberal koşulların merkez siyaset olarak adlandırılan politikalar tarafından hangi biçim ve tarzda şekillendirildiğine dayanmaktadır. İçerisinde sosyal eşitsizliğin keskinleşebildiği, deklase olunabildiği, yoksulluk ve acımasızlığın yeşerebildiği koşullardır. Almanya'dan korkmak, ücretlerin sistematik olarak indirilmesi ve ihracata yönelimli olan bir ekonomi politika izlenmesi sayesinde, Alman şirketlerinin Avrupa halkları üzerinde egemenlik kurmasından ve yoksullaşan ülkelerde sosyal kırılmalar yaşanmasından kaynaklanmaktadır.

Almanya'nın büyüyen ekonomik gücüne tekabül eden, tüm dünyada ticaret yollarını ve dünya pazarını, bir diğer ifadeyle "hayati önem taşıyan Alman çıkarlarını" (Federal Ordu'nun Beyaz Kitabı) güvence altına alabilecek bir askeri güce kavuşması amacıyla Alman siyasetçilerin gösterdiği çaba, Almanya'dan korkmaya neden oluyor. Belirli aralıklarla ortaya çıkan ve Almanların elinde bir atom bombası olmasını hedefleyen talepler, 1958'de Adenauer Hükümeti tarafından kararlaştırılan Federal Almanya'nın "nükleer paydaşlığının", ki bu bile tehlikelidir, daha da öte-

sine geçilmektedir. Almanya'dan korkmanın bir diğer nedeni de, siyasetçilerimizin özellikle Almanya'nın geçen yüzyılda sonsuz acılar çektiği Rusya karşısında sergilediği sorumsuz tutumdan kaynaklanmaktadır. Soğuk Savaş döneminde emredilmiş Komünizm karşıtlığı, yeni tasarlanmış Rusya konulu düşman imgesinde yaşamaya devam ediyor - bu, egemen siyaset sınıfının, ne yapsa etse onunla arasına ye-

terince mesafe koyamayacağı bir sosyal patolojidir. Tarihsel deneyimler zemininde Almanya'nın skandal dış politikası utançtan yüzlerin kızarmasına neden oluyor. Alman *barış* siyaseti mi? Hiç mi hiç olmayan birşey bu!

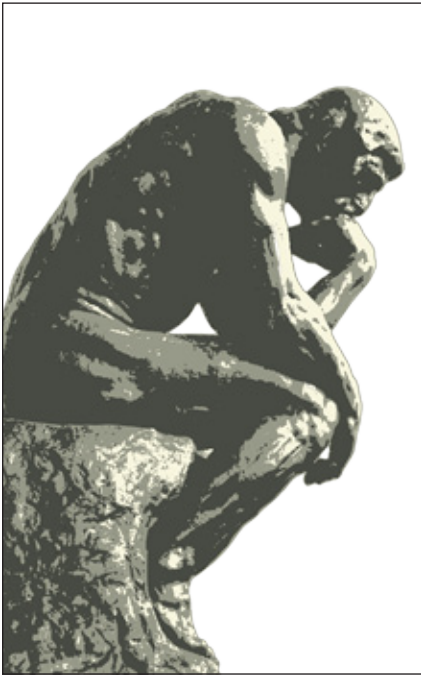
Ama aynı zamanda bu ülkede siyasi olayları itirazsız kabul eden zihniyet de korku salıyor. Zamanında Marx da Almanların çok yaygın olan "edilgen itaatkârlığını" şiddetle eleştir-

miştir. Belki de bu ulusu karakterize eden tek tipik 'Almanlık', onun yaltakçı itaatkârlığıdır, gönüllü baş eğmesidir, ama ayrıca Almanya'nın ekonomik gücünü ısrarla, geride toplum içi ve uluslararası kurbanlar bırakmasını (Yunanistan'ın anımsamak yeter) vurdumduymaz bir biçimde savunmaya yol açan kendini daima haklı görme durumudur. Böylesi bir ülkede özgürlükçü bir itki oluşabilir mi?

"Sakin Olun!" (Verhaltet Euch Ruhig!) Ne zaman tren levhalarında ebedileşmiş bu duvar yazısını görsem, bu çağrının Alman sosyal karakterinin dehlizlerinde acaba nasıl algılandığını kendime sorarım: Bir emir şeklinde mi, Alman yaşam anlayışının bir karikatürü ya da (iyimserliğim sınır tanımadığında) hatta eyleme geçme kanununu nihayet kendi eline almak için bir provokasyon olarak mı algılanıyor?

- ¹ Postdam Anlaşması tarafından getirilen bu yasa bilindiği üzere hiçbir zaman yerine getirilmemiştir. Tam aksine, Doğu'daki 'düşmana' karşı Batı'yı silahlandırmak için yüksek rütbeli Nazi silahlanma yetkilileri görevi gelerek maaş almış, ekmek yemiştir.
- ² Quandt aile klanı farklı, büyük şirketlerde (örneğin BMW) ve bankalarda hisse sahibi olup, onun hayasız, devasa bir mal varlığı bulunmaktadır.
- ³ Tarih kitabımızı bu noktada biraz savunmam gerekiyor, çünkü o en azından Hugenberg Şirketi'nin, faşizmin yükselişindeki başlıca önemine işaret etmiştir.

Çeviri: PoliTeknik

Tüm dünya: Medya, partiler, kaygılı yurttaşlar şu an sayıları milyonları bulan AfD seçmeninin durumundan - belki de haklı olarak - endişe duyarken, bu partinin siyasi personeli neredeyse tümüyle dikkatlerden kaçıyor. Federal mecliste yer alan yaklaşık 100 milletvekili kadar, çok sayıda eyalet temsilcisi ve bunların heyetleri, yani yaklaşık 500 ila 600 az çok etkin aktör, Federal Cumhuriyet'in siyasi ve herşeyden önce toplumsal alanında yalnızca rahatsız ve ürkümüş yurttaşların düşündüğünü ve istediğini uyguluyor görünmektedir. Ama bu duruma tersinden de bakılması gerekir: Onlar tüm güçlerini ve hilelerini, farklı kaynaklardan beslenen bir huzursuzluğa, hatta değişim çabasına bir alan sunmak değil, ki bu çaba kimi zaman kavga dövüş çıkarma arzusun-

Prof. Dr. Werner Nell | Martin-Luther Üniversitesi - Halle-Wittenberg

Çağdaş Dönemde Yetişkin Olmak - AfD'nin Gerilik Teklifi

dan pek de uzak değildir, bu bağlamda AfD'li filozof Jongen tarafından Antik Yunanca sözcüklerle bile içi doldurulmuş kışkırtma umutları anımsanmış olsun, daha çok bir yön de vermek, hatta düşman imgesi yaratmak için harcamışlardır: Madem Yahudiler olmuyor, o zaman İslam, Batı, sığınmacılar ve Almanlığa uymayanlar, yani 1960'lardan beri, etrafı kendi halk birliğiyle olduğu kadar, devlet babaya biat ile de çevrelenen yaşlı Alman toplumunu, günümüzde büyük ölçüde (hâlâ) varolan (ve yaşanan) çokkültürlü, özgürlükçü, açık ve belli bir ölçüde dışa ve içe doğru aslında barışçıl olan Federal Almanya toplumuna dönüştürmek için itki görevi üstelenen tüm çıkış noktaları ve gelişmeler düşmana dönüştürülmeye çalışılmaktadır.

Birçok nedenle, bu koşullarda, bu zamanda, bu toplumda yaşamının ya da yaşamak "zorunda" olmanın insanların işine gelmemesi rastlanan bir durumdur. Ve bazılarının kendini rahatsız hissetmesi ve yardım, hatta kurtarılmayı beklemesi de görülen bir durumdur: Yaşlılıktan, yoksulluktan, gelecekte, kadınların bağımsızlığından, yalnızlıktan ve komşulardan rahatsız olmak sürekli hesaba katılmalıdır - ve o her zaman vardır, en azından insanların "öfke uyandıran toplum gerçeğine"

(Ralf Dahrendorf) atıfta bulunduklarından (bulunmak zorunda olduklarından) beri. Gerçekten de çağdaş dönemde yaşamının bir yük olduğunu yaklaşık 220 yıldır biliyoruz. Babasız, annesiz ve de lidersiz yaşamak zor ve bu, en azından gelişmiş bir yetişkin olma durumunu gerekli kılar. Elbette şeylerin kalıcı olmadığı ve hayatın bir sonu olduğu, ayrıca insanın kendi faaliyetinin bir sınırı ve ilişkilerin değişken olduğu bilgisi yetişkin olmanın bir parçasıdır - bu bilgi, Antik Çağ'dan bu yana varolan ve günümüzde Batı dünyasının karşısında (hangi dayanaklarla?) savunulması gerektiği düşünülen, Avrupa açısından kökeni özellikle Doğu Akdeniz'de ve onu çevreleyen coğrafyaların Araf'ında yatan, dünyaya ve insanlara dair bilgidir. Eski Avrupa'nın, tüm zamanların ve tüm halkların - yani yabancı olanın da - kaynaklarından çektiği dünya bilgisine, ayrıca, hukuk, misafirperverlik ve acıma ve de hoşgörü ve mizah olmadan başkalarıyla yaşanamayacağı bilgisi de dahildir. Bu erdemler ve varlıklar olmaksızın, anayasanın talep ettiği gibi kendini insan onurundan sorumlu tutan ne bir devlet ne de bir toplum çıkar. Bu çerçeveler koyulmadan, düşünceleri yansıtmadan, müzakereye ve uzlaşmaya hazır olmadan, nitekim bu belki de konuya hakim olmayan ya da onu

daha iyi bilmeyen AfD seçmenlerinden çok, bu hareketin, meseleyi kavrayan ya da daha iyi bilen temsilcileri sorumlu tutulmalıdır, demokratik irade oluşumunu gerekçelendirmek de mümkün değildir. Demokrasi halkın iradesi değildir, aksine, bu noktada Edmund Burke ve Hannah Arendt kadar, ABD anayasasının babaları da (ve de temel yasaların anne ve babaları) anımsatılmış olsun, o, daha çok hukukun egemenliği ve herkesin hak ettiği ve herkesin talep etmesi gereken insan onuruna ve çeşitliliğe saygı altında halk iradesinin uygulanmasıdır. Her kim AfD milletvekili Alice Weidel gibi Mayıs 2018'de sığınmacı ve diğer göçmenlere yalnızca "peçe, başörtülü kızlar ve parasal destek alan bıçaklı adamlar ve diğer işe yaramayanlar" [http://www.faz.net/aktuell/politik/inland/weidel-loest-tumulte-aus-burkas-kopftuchmaedchen-und-sonstige-taugenichtse-15593274.html (26.05.2018)] anahtar sözcükleriyle sesleniyorsa, o yalnızca başkalarını yaralamak ve onlara hakaret etmek istemiyor, aksine anayasal düzeni ve bu düzenin kurumlarını ciddiye almadığını, daha çok çoğulcu bir demokrasinin söylem ve faaliyet alanını yıkmaya yöneldiğini gösterir.

Çeviri: PoliTeknik

Prof. Dr. Eric Mührel | Koblenz Yüksekokulu

Demokrasi Karşısındaki Tutum -

(Özellikle) Popülarist İndirgeme Zamanlarında Yüksekokulların Eğitim-Öğretim Görevi

Liberal demokrasi krizde. Bundan gerçekten emin olmak için dünyaya bir bakış atmak yeter. Ama bizim demokrasi karşısındaki *tutumumuz* nedir? Bu tutum, toplumun tüm iletişim kanallarında yer alan bilgilerin sürekli etki altına alınmasıyla, ki bu bilgiler üzerinde eleştirel düşünülmesi giderek zorlaşmaktadır, şekillendirilmemekte ve deforme edilmemekte midir? Bu nedenledir ki yüksekokullar ve üniversitelerin demokrasi karşısında sergilenen tutuma ilişkin bir eğitim ve öğretim görevi ortaya çıkmaktadır. Nedir bu görev ve o nasıl yerine getirilebilir? Ama önce demokrasiye karşı sergilenen aşağılayıcı bir tutumun karanlık dönemini anımsatalım. Aşağıda, demokrasiye değer veren bir tutum ve dolayısıyla onunla bağlantılı olarak yüksekokulların görevinin betimlenmesi – umarım – zengin bir karşıtlık içererek bu anımsatma temelinde yüksek olacaktır.

Filozof Martin Heidegger 27 Mayıs 1933 tarihinde, Freiburg Üniversitesi rektörlüğünü törenle üstlenmesi vesilesiyle “Alman üniversitesinin kendini kabul ettirmesi”¹ üzerine bir sunum yapmıştır. Sunumunun sonunda Platon’un Politeia’sından (497 d, 9) bir alıntı yapmıştır: “(...) τὰ ... μεγάλα πάντα ἐπισφραγῆ...” ve bu alıntıyı “büyük olan her şey fırtınaya yakalanır...” olarak çevirmiştir. Heidegger sunumunda *Alman* üniversitelerinin görevini, Alman halkının sözde belirlenmiş tarihsel görevi temelinde, öğrencilerin, ırksal-devletsel varlık için iş mükellefiyeti, askerlik ve bilim hizmetleri yönünde eğitilmesi olarak tanımlamıştır. O, bu görevi, Sokrates öncesi Antik filozofların duru ilk düşüncelerini *varoluşun aydınlığında* yeniden ele alan Almandaki şiir ve şarkılarında görmüştür. Bu yolla amaçlanan, duru düşüncünün, gelenek tarafından ve Hristiyan Batı dünyasının mirası ve onu izleyen nihilizm tarafından gizlenmesini aşmaktır. Heidegger’e göre üniversite çerçevesinde bu görevi yerine getirmek için öğretmen ve öğrencilerden oluşan bir *savaş birliğine* gereksinim vardı.

Kendi içinde tutarlı olarak konuşmasını sonlandırıyor:

“Ama biz halkımızın tarihsel görevini yerine getirmesini istiyoruz. Biz kendimizi istiyoruz. Çünkü artık bizi de aşarak etkili olan, halkın genç ve en yeni gücü (Nasyonal Sosyalist Hareket ve onun iktidarı ele geçirmesi kastediliyor – not EM) çoktan bu yönde hükmünü verdi.

Ama biz bu kalkışın görkem ve büyüklüğünü, içinden Antik Yunan bilgeliğinin şu sözünün yükseldiği o derinliği ve geniş soğukkanlılığı içimizde taşıdığımızda, ancak o an gerçek anlamda kavramış oluruz: (...) *Büyük olan her şey fırtınaya yakalanır*”.

Bu noktada ne Martin Heidegger’in yaşamı ve çalışmaları üzerine yürütülen tartışmalara değinilecektir, örneğin *Siyah Defterler*’deki Yahudi karşıtlığına, ne de, küresel bakıldığında, geçen yüzyılda felsefeyi neredeyse ölçülemez derecede yeniden temellendiren bu yaşam ve onun çalışmaları hakkında son bir hüküm verilmiş olsun; bu küresel etki insanı düşündürmelidir. Ayrıca o akademik özgürlüğü de tümüyle reddetmiştir. Protestan teolog ve filozof Friedrich Schleiermacher’in (1768-1834), Heidegger’in alıntısını yaptığı, Politeia’da yer alan açıklamayı şu şekilde çevirmesine küçük bir işaret yeterli olabilir: “Zira büyük olan her şey şüphelidir de (...)”². Bu perspektiften bakıldığında Heidegger’in konuşması tümüyle farklı bir anlam kazanıyor. Büyük ve sözde olağanüstü bir öneme sahip dünya görüşleriyle, gerçekçi bir kuşku ve olayların karmaşıklığına gönderme

içinde bazen çok rağbet gördüklerini ifade eder. Aşağıda, liberal demokrasinin içine girdiği kriz zemininde, popülarist indirgemenin güncel ortaya çıkışlarına kısaca ışık tutulacaktır. Ardından demokrasi karşısında olası ve belki gerekli olan bir tutumun taslağı çizilecektir. Yüksekokullar ve üniversitelerin böyle bir tutumu geliştirme görevinin açıklanmasıyla yazı toparlanacaktır.

Liberal Demokrasinin Krizi

Sözcüğün Yunancadaki asıl anlamına istinaden liberal demokrasinin krizinden söz edildiğinde, burada bir ayrılma ve karar verme durumu konu edilmektedir. Liberal demokrasi dünya toplumunun güncel ve gelecek sorunlarını çözebilmek için insanların güvenliğini kazanabilir mi? Ya da başka hükümet ve toplum biçimleri en azından görünürde daha çekici modeller oluşturmaz mı? Federal Almanya’ya ve Avrupa Birliği’ne

tabında (İnsan Onuru Üzerine) formüle edilen özgürlük ve onur arasındaki bağlantıya, 21. yüzyıl demokrasinde artık yalnızca kısmen uyulmakta ya da ona hiç uyulamamaktadır. Ama, “özgürce, kendi onuruyla kendinin yaratıcı heykeltıraşı”³ olduğu için “insanın duyduğu hayran olmaya değer mutluluk” toplumsal koşullarda algılanabilir durumda değilse; ve hiç kimse onu görmüyor ve ona değer vermiyorsa, bu mutluluğun ne anlamı vardır? Kurumlara ve liberal demokratik siyasete olan güvenin kaybolma sebebi ve özdeşlik, güvenlik ve böylece anayurtla ilgili vaatleriyle neo milliyetçi ve neo sosyalist ideolojilerin yükselişe geçme nedeni budur. Özgürlük ve onur arasındaki boşluktan gelecekteki demokratik toplum düzeni için aşılması gereken hangi görevler türer? Lisa Herzog, Frankfurt ekolünün yükselen sesi, bu toplumsal düzeni,

“(...) bireysel hareket alanı olduğu kadar, gerekli kaynaklarla ve siyasi ve toplumsal koşulları birlikte şekillendirme olanağıyla bezenmiş özerk yaşama becerisini kazandırmak kapsamında ele alıyor. Ve özellikle sosyal dünyamızın resmi ve gayri resmi güç ilişkilerinde en zayıf halkaları oluşturanların özgürlüklerine saygı gösterme penceresinden görüyor”⁶.

Sosyolog Philip Pettit,

“korku ya da itaatkârlığa bir vesile olmaksızın, beklentisi yüksek, ülkeye özgü kriterlere göre insanların birbirinin gözüne bakmasına olanak tanıyan bir toplumsal düzey talep ediyor (...). Bu bakış açısını değiştirme testi, belli eşitsizliğe izin veriyor, ama insanların birbiriyle etkileşimini çarpıtan tarzda bir eşitsizlik değil bu.”

Kısaca ve dolayısıyla kısaltarak özetlenecek olursa, bu, yönetim biçimi olarak liberal demokrasinin, insanın kendi sosyal statüsünden utanç duymayacağı ve böylece onurunun incitilmeyeceği bir yaşamı olanaklı kılacak, dayanışmacı bir yaşam biçimi içeren bir demokrasiyle tamamlanmasını ifade eder. Demokrasi karşısındaki tutuma yöneltilecek istekler, birer aktör olarak ilgili insanlardan ne yapmalarını gerekli kılıyor?

Demokrasi karşısındaki tutum

Farklı toplumsal bağlamlarda giderek geliştirilmesi gereken, alınması ve zorunlu bir tutumdan söz edilmektedir. Berlinale 2017, *Eğlence ve Tutum* parolasıyla özel ve geniş etkiye sahip bir örnek olarak gösterilebilir. Bu parola, Donald Trump’ın törenle ABD başkanı olarak göreve geldiği ve buna bağlı olarak Batı toplumlarının geniş burjuva kesimlerinde gerici bir anlayışın yerleşebileceği korkusu karşısında büyük bir yankı buldu. *Tutum*, ona bu noktada aynı biçim-

LIBERAL DEMOKRASİ DÜNYA TOPLUMUNUN GÜNCEL VE GELECEK SORUNLARINI ÇÖZEBİLMEK İÇİN İNSANLARIN GÜVENİNİ KAZANABİLİR Mİ?

yaparak yüz yüze gelmesi gündemdedir; ve de bir fırtınada kendini savrulmaya terk etmemek.

Martin Heidegger’in konuşmasından sonra devlet müfettişi Wacker, Heidegger’e ait “özel bir Nasyonal Sosyalizm’den” söz etmiş ve bunun parti programında yer alan ırk temizliği ilkesine uymadığını belirtmiştir. Benzer yazım tarzıyla Peter Sloterdijk’in “İnsan Parkı için Kurallar”ında³ milenyumda yeniden ortaya çıkan bu sözümona tehlikeli düşünürü zaten kim okumak ister ve hatta onu artık anlayabilirdi ki? Heidegger’in düşüncesi daha çok su sızdırmaz tarzda sınırlanmıştı, ama aslında popülist değildi ve hatta popüler de hiç olmamıştır.

PEKİ LIBERAL DEMOKRASİNİN BU KRİZİ NEYE DAYANIYOR?

Günümüzde ırksal-devletsel varlığın aktörlerinde ve buna uygun toplum ve medya yapısında işte değişmiş olan şey tam da budur. Onlar – kitlelerin sempatisini kazanma çabaları anlamında – yalnızca popülist değildirler, aksine aynı zamanda ve çelişkili olarak küresel ölçekte popülerdirler, bu, onların pekâlâ – ve benim bunu biraz yeni Almanca ile adlandırdığım gibi – *popülarist* kılıkları

bir bakış, gerektiğinde insanı düşündürüyor. Onları aşan bir bakış ve *kocaman* dünya, en azından büyük bölümüyle endişe yaratmaktan da öteye geçiyor. Peki liberal demokrasinin bu krizi neye dayanıyor? Kendiliğinden anlaşılan birçok etmenin yanı sıra, buradaki bağlamda başlıca öneme sahip bir görünüme değinilmiş olsun: Bu görünüm, liberal toplum biçiminin özgürlük koyutu ve bu noktada verilen sözün, aşağılanmanın gerçek şekilleriyle açıkça hayal kırıklığına uğratılması arasındaki derin boşluktur. *Özgürlük* bir tarafta tüm çoğulcu ve demokratik toplum biçimleri için esaslı bir antropolojik kategori teşkil eder. Önkoşul olarak görülen özgürlüğün kesinliği, toplum ve bireyin tüm günlük özel

yaşam çevrelerinde gerçekleşen iletişim ve etkileşimi temellendirir. Diğer tarafta: “Çağdaş döneme ait birey, onu, hak ve talepler şekline bürünen düşünme olarak içselleştirmiştir, ancak onun başta gelen istemi olan kişi olarak kabul görme ve algılanma talebi, küresel ağlar içerisinde kayboluyor”⁴. Rönesansın ilk döneminde Pico della Mirandola tarafından De hominis dignitate ki-

de değinilmiş olsun. O, verimliliğin salt ekonomik kriterler ve etkililiğe yönelmiş faaliyete karşı gelen bir çeşit karşı hareketin sembolüdür, bu durum sosyal mesleklerden finans ekonomisine kadar uzanan geniş bir açı için geçerlidir.

Tutum dendiğinde, aslında burada kolay erişilebilir, ama anlaşılması ve fark edilmesi zor bir betimleme ile karşı karşıya olduğumuz ilkin göze batar. Bir anlam çekirdeğini örten yumuşak bir kavram söz konusu. Anlam çekirdeği, dönüşlü bir anı içinde barındıran ve tutumda kendini temsil eden bir konumlanışta yatmaktadır. Aristoteles Nikomakhos'a Etik kitabında, hatı etdiği tümünden bir *tutum* olarak tanımlamaktadır. Özetle tutum dendiğinde, düşünce süzgecinden geçirilmiş bir rutinin ve de alışmanın ve faaliyetin kendi içinde doğruluğundan emin oluş olarak akıllılığın karşılıklı etkileşimi anlaşılmaktadır. Konumuz olan *Demokrasi Karşısındaki Tutum* ile ilintili olarak bunların anlamı daha basit bir ifadeyle şudur:

Dayanışmacı ve demokratik bir faaliyet göstermeye alışmak ve bu faaliyette rutinleşmek ve de birden çok alternatif arasında tek doğru ve etik olanı meşrulaştıran bu faaliyetten devamlı emin olmak gerekir. Canlı ve daima gelecekteki görev ve koşullarda yeniden şekillenen bir demokrasi, daimi olan bu katılımcı diyaloga (iletişim) ve eğitim-öğretime dayanır!

Böylece yukarıda belirtilen özgürlük ve onur arasındaki bağlantı, demokratik faaliyete alışmak olarak bu katılımcı diyalogda insanlara, - Peter Bieri⁸'nin güzel ifadesiyle – kendi sesini bulması ve bu sesine kulak verilmesi ve böylece ona saygı gösterilmesi olanağı mevcut ise, dikkate alınır. Bu kendi sesini bulma durumu, özgürce seçilmiş ve sorumluluğu üstlenilmiş bir yaşam tasarısının çizilmesinden başka birşey ifade etmez. Ya da Jean-Paul Sartre'nin öğrencisi, sosyolog ve filozof Robert Misrahi'nin belirttiği gibi: Kişisel bir *Varlığın Bahçesi*'ni şekillendirmekten başka birşey ifade etmez. *Bahçe*, o, ilham ve ruhsal huzur için kültürlerarası bir metaforudur. Ve biz bununla duyusal, estetik ve entelektüel güzelliği arzulamayı bağdaştırıyoruz. Özgürlüğümüz ve onurumuz işte burada yatmaktadır, çünkü biz sadece yararlı olması gereken köleler olmak istemiyoruz. Bu belki kulağa biraz coşkulu geliyor, ama belki de bunun nedeni güneze olan inancımızı yitirmemizdir ve aslında yararlılık ve faydalanılma süreçlerinde kendi kendimizi köleleştirmemizdir. Ancak özgürlüğümüz nitekim demokrasi karşısında sorumlu olmayı da içerir, çünkü yalnızca o toplumumuzdaki tüm insanlara tanımamız gereken yaşamı şekillendirmeyi sağlar. Özgürlük ancak hemen şimdi ve herkes için geçerli olabilir, aksi takdirde dayanaksızdır. Ve dünya genelindeki popülarist indirgemelerin görünüşte varmış gibi duran, ama gerçekte olmayan alternatifleri bunu sağlamıyor! *Demokrasinin tohumu* olarak yüksekokullar demokrasi karşısında böylesi bir tutumu desteklemek için hangi görevleri yerine getirmelidir.

Yüksekokulların Görevi

1930'da İspanyol filozof José Ortega y Gasset tarafından üniversitelerin¹⁰ görevi üzerine kaleme almış oldukları, Heidegger'in üniversitelerin görevine ilişkin anlayışına karşıt bir nokta olarak değerlendirilebilir. Heidegger ırksal-devletsel fikirlerinde kara kara düşünürken, Ortega, İspanya'yı demokratik bir Avrupa topluluğuna taşıyacak, demokratik bir bilim ve eğitim-öğretim anlayışı tasarlamıştır. Bu temele dayanarak, günümüz yüksekokul ve üniversitelerinin güncellenmiş üç temel görevi aşağıda tanımlanmış olsun:

1. Genel toplumsal gelişmelerin aşılması gereken güncel sorunları karşısında kişisel bir tutum geliştirmeleri için,

öğrencilerin yetkinleştirilmesiyle etkililiği olarak kültür aktarımı. Bu, açık bir soruyu, kendimizi insan olarak nasıl kavradığımız ve nasıl bir toplumda yaşamak istediğimiz sorusunu içerir.

2. Interdisipliner ve transdisipliner bağlamlar temelinde uzmanlık odaklı ve disiplinler (meslek) eğitimi.

3. Bilimsel araştırma ve yeni kuşak bilimcilerin desteklenmesi.

Yeni bir anlayışla yüksekokullara düşen başka görevler de

- toplumsal sorumluluğun desteklenmesi
- ekolojik, sosyal ve böylece ekonomik sürdürülebilirlik ışığında bölgesel gelişimin desteklenmesi

Yüksekokulların, *demokrasi karşısında takınılan bir tutumun* oluşturulması, kalıcılaştırılması ve desteklenmesine daha özgü bir görevle odaklanmasına iki noktada değinilmiş olsun.

1. Dayanışmacı ve demokratik faaliyete alışılmasını katılımcı diyalog içerisinde sunan, tüm katılımcıların sorumluluğunda bir yüksekokul *kültürünün*

şekillendirilmesi. Elbette bunun içinde uzmanlık alanında tartışmalı bir söylem ve disiplinler arasında bir mücadele yatmaktadır (Campus – *Battlefield* der Disziplinen). Böylesi bir kültür içeriye olduğu kadar dışarıya da etkide bulunur: Yüksekokullar, bölümlerinin (salt bir eğitim-öğretim yeri olmaktan) ve kendi bütçelerinin dışında aldıkları maddi desteğin (şirketler) toplamından çok daha fazlasıdır.

2. Peter Bieri'nin sözleriyle devam edecek olursak, “önemli ve anlam yaratan etkinliklerin karmaşık bir dokusunu” ifade eden kültürün öğrenilmesi olarak eğitim-öğretimde şu iki soru

gündemdedir: “*Ne yapabilir durumda olmak istiyorum?*” ve *Kim olmak istiyorum?*” Demokrasi karşısındaki tutum söz konusu olduğunda, yükseköğretimde ikinci soru gözardı edilmemelidir. Burada öğrencileri kişi olarak algılamak ve ciddiye almak, onlara değer vermek; özgür yaşam tasarıları üzerine düşünürken onlara eşlik etmek gündemdedir. Bu, tüm bilimsel çabalarda diyalog içerisinde yeterince dikkate alınmalıdır. Ve o aynı zamanda, bir öğretim üyesi olarak kişinin kendi yaşam tasarılarını sorgulamasını ve bu yaşam tasarılarının sorgulanmasına izin vermeyi ifade eder.

Dönüşlülük olanağının desteklenmesi ve oluşturulması – belki de – gide-

rek zorlaşmaktadır, çünkü bunun için gerekli bazı araçlar giderek toplumsal önemini yitirmektedir. Buna bir örnek: Diogenes Yayınevi editörü Philipp Keel, birkaç hafta önce FAZ'te yayınlanan bir söyleşisinde, kitap piyasasının son yedi yılda, dünya genelinde yarı yarıya gerilediğine işaret etmiştir. 325 milyonluk nüfusu ile ABD'nde, 1. baskıda başarı şansı yüksek bir kitabın baskısı, ancak iki bin adetten başlıyor. Demek ki dönüşlülük olanağının desteklenmesinde yaratıcı olmak rağbet görmektedir.

Peki ya yüksekokulların kendi iç demokrasisi ne durumdadır? Öğrencilerin ve artan oranda bilim insanları olarak yüksekokullarda etkin olan kişilerin, yüksekokul seçimlerinde katılımcı faaliyetin olanaklarını yeterince algılamaması düşündürücü bir durumdur. Öğretim ve araştırmacılığın bir “*Akademik Kapitalizm*”¹¹ eliyle devam etmekte olan ve belki de giderek artan köleleşmesi endişe verici görünmektedir. Günümüzde bilimsel faaliyet – öğretimde ve araştırmacılıkta – finans krizi ve ekonomik krizden bu yana kamuoyunda ar-

ÖĞRETİM VE ARAŞTIRMACILIĞIN BİR “AKADEMİK KAPİTALİZM” ELİYLE DEVAM ETMEKTE OLAN VE BELKİ DE GİDEREK ARTAN KÖLELEŞMESİ ENDİŞE VERİCİ GÖRÜNMEKTEDİR

tık pek sert savunulmayan, buna rağmen yine de siyasi açıdan kurulması gizlice talep edilen *Girişimci Yüksekokullar* bağlamında ürünlerin pazarlanması direktifine uymuyor mu? Üniversite başkanları, rektörlükleri ve dekanlıkları, bakanlıkların verdiği yoğun kontrol öğeleri için onlarca örnek verebilir. Peki akademik özgürlüğün onaylı olarak alınması – ve hatta onu yıkmamanın – ruhu çok daha derinlere uzanmıyor mu? Hepimiz ağlara ve akademik bağlamda ağlar kurulmasına alkış tutulduğunu biliyoruz. Ancak ağlar – bilinçli ya da bilinçsiz – kısa sürede klikler oluşur. Disiplinlerdeki kliklerin araştırma,

bilirkişi ve atama kartellerinde yaptığı kayırmalar, demokratik anayasaya sahip bir toplumun, yüksekokulların *demokrasinin tohumu* olma anlayışına ilişkin talebini giderek terk ediyor. Öğrenciler tarafından *kredi puanları* toplama *dar kafalılığının* eşdeğeri olarak, öğretmenler ve araştırmacılar tarafından, kişisel bazda sözde meslektaşlar arasında varolan rekabette olabildiğince iyi görünme eğilimi durmaktadır.

Yukarıda değinilen, dayanışmayı yok eden *Akademik Kapitalizm*, faaliyet gösterenlerin içine çoktan işlemiştir. Ve buna rağmen yüksekokullar ve üniversiteler, alternatif ve yenilikçi, demokrasi yönelimli yaşam ve toplum tasarılarına hâlâ geniş bir alan sunuyor. Peki onlar günümüzde *popülarist* indirgemeler karşı dirençli kuruluşlar mıdır?

Çıkış noktasına geri dönelim: Yüksekokulların görevinin Martin Heidegger tarafından ırksal-devletsel kavranışı ve bununla bir tutulamayacak olan, yine de *Girişimci Yüksekokullar* tarafından yüksekokulların köktenci amacı karşısında şu tutum sergilenmiş olsun. Dietrich Bonhoeffer bu tutumu *Nach zehn Jahren. Rechenschaft an der Wende zum Jahr 1943* adlı kitabında betimliyor.

“Sorumluluk üstlenen son soru, kendimi nasıl kahramanca meselenin dışında tuttuğum değil, aksine gelecek kuşağın nasıl yaşaması gerektiğidir”¹².

Yüksekokullar, üyelerinin, bu tutum temelinde dayanışmacı bir yaşam biçimi olarak daima yaklaşan bir demokrasiye cüret gösterirse, öğrenciler, öğretim üyeleri ve de araştırmacılar, Varlığın Bahçesi’ni şekillendirmek için kendi seslerine kavuşmalarında – insanlara – eşlik ettiğinde ve onları desteklediğinde, o zaman çok şey başarılmıştır.

¹ Heidegger'in sunumundan yapılan tüm alıntılar kaynağı: Martin (1990): Die Selbstbehauptung der deutschen Universität. In: Ders.: Die Selbstbehauptung der deutschen Universität. Das Rektorat 1933/34. Zweite Auflage. Frankfurt a.M. S. 9-19; Zitate stets von S. 19.

² Bkz.: Siehe hierzu die vierte, unveränderte Ausgabe der Werke Platon'un eserleri, değiştirilmemiş 4. baskı, Wissenschaftliche Buchgesellschaft tarafından 2005 yılında yayınlanmıştır; buradaki 4. kitapçı: Devlet.

³ Peter Sloterdijk'in İnsan Parkı için Kurallar'daki açıklamalarına bakınız. Ein Antwortschreiben zu Heideggers Brief über den Humanismus aus 1999; Suhrkamp Kitapevi tarafından yayınlanmıştır.

⁴ Müller, Wolfgang (2017): Und sonntags wird die Terrasse repariert. Was passiert, wenn die Globalisierung zum Lebensgefühl wird? Eine spirituelle Deutung des Rechtspopulismus. In: FAZ vom 22. Mai 2017. S. 12.

⁵ Pico della Mirandola, Giovanni (1990): De hominis dignitate. Über die Würde des Menschen. Hamburg. S. 7.

⁶ Herzog, Lisa (2013): Freiheit gehört nicht nur den Reichen. Plädoyer für einen zeitgemäßen Liberalismus. München. S. 181.

⁷ Pettit, Philip (2015): Gerechte Freiheit. Ein moralischer Kompass für eine komplexe Welt. Berlin. S. 260.

⁸ Bkz.: Peter Bieri'nin 2011'de yayınlanan *Wie wollen wir leben?* kitabındaki açıklamalar, Residenz Verlag St. Pölten/Salzburg.

⁹ Bkz.: Robert Mishai'nin açıklamaları, *Leviathan und Garten. Der Utopie die Wirksamkeit zurückgeben – eine bessere Welt ist möglich*, Lettre International, No. 103, S. 33-42.

¹⁰ Bkz.: Ortega y Gasset, José (1978): Die Aufgabe der Universität. In: Ders.: Gesammelte Werke. Band III. S. 196-247.

¹¹ Bu kavram Richard Münch'e dayanmaktadır (2011): Akademischer Kapitalismus. Über die politische Ökonomie der Hochschulreform. Berlin.

¹² Bonhoeffer, Dietrich (1994): Nach zehn Jahren. Rechenschaft an der Wende zum Jahr 1943. In: Ders.: Widerstand und Ergebung. Fünfzehnte Auflage. Gütersloh. S. 9-26, hier S.14.

Çeviri: PoliTeknik

Caner Aver | Türkiye ve Uyum Araştırmaları Merkezi Vakfı

Eğitim-Öğretimde İlerlemek için Başarı Faktörleri

Giriş

Güncel olarak Almanya'da yaşayan insanların %22,5'inin ve Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti'nde (KRV) yaşayanların %26'sının kökeni göçe dayanıyor, hatta 18 yaş altı grupta bu oran KRV'da %38'e çıkıyor. Onların eğitim-öğretim sistemine ve iş piyasasına entegrasyonu gelecekteki siyasetin üstesinden gelmesi gereken temel sorunlardan bir tanesidir.

Eğitim-öğretimde başarılı olmak ailenin eğitim düzeyine ve yükseköğrenim görmek de kuşaklararası bağlantılı olmaya devam ediyor, zira yükseköğrenim görmek, göçmenlerin ortalamanın üstünde bir oranla aralarında yer aldığı işçi çocuklarına kıyasla, akademisyen aile çocuklarında üç kat daha olası bir durumdur (Middendorff at al. 2012). Aynı zamanda akademisyen bir aileden gelmeyen göç kökenli üniversite öğrencilerinin oranı da daha yüksektir (%21'e karşın göç kökenli olmayanlarda %) (Treibel 2016: 126). Ayrıca akademisyen aile çocuklarının %84'ü liseye devam ederken, bu oran akademisyen olmayan aile çocuklarını kapsayan karşılaştırma grubunda ancak %37'ye varıyor (agy.). Ancak bulundukları muhit-ten kaynaklı olumsuzluklara rağmen, göç ya da göç kökenli olmayan, eğitime uzak ailelerden gelen ve yüksekokula geçişi sağlayan gençlerin sayısı gide-rek artıyor.

Bununla birlikte eğitim-öğretimin çoğullaştırılması henüz 1960'lı yıllarda, sosyolog Ralf Gustav Dahrendorf özellikle üç büyük grubun, *kırsal alanda yaşayan çocukların, işçi çocuklarının ve (Katolik) kızların* eğitim mağduriyeti temelinde eğitim-öğretimde daha fazla adalet talep ettiği dönemde, eğitim tartışmalarının bir nesnesi durumundaydı. Akabinde eğitim-öğretim ve yüksekokul alanında yapılan reformlarla birlikte, 1980'lerden başlayarak konuk işçi çevrelerinin de aralarında yer aldığı, nüfusun eğitime uzak başka çevrelerinden de yüksekokullara girişler arttı.

Araştırmalardan Elde Edilen Bulgular

Çok sayıda araştırma, eğitim-öğretimde başarılı olmak için sosyal sermayenin (Bourdieu: 1983) yanı sıra, eğitimde ebeveynlerin sahip olduğu olumlu bilincin, sosyal çevrede örnek alınacak insanlar bulunmasının, aile içerisinde eğitim için gösterilen çabanın ve öğretmenlerin oynadığı rolün belirleyici olduğu sonucuna varıyor.

Eğitim için gösterilen ve sosyal ve ekonomik yükseliş arzusuyla birleşen aşırı çaba, göçmen ailelerde ana amacı oluşturuyor, öyle ki, bu ana amaca ancak (yüksek-) öğrenimle erişilebilir. Bunun için Alman eğitim-öğretim sistemine büyük umut bağlıyorlar, bu sistem ise ebeveynlerden geniş ölçekli çaba göstermelerini istiyor. Ebeveynlerin müdahalede bulunamaması - örneğin Alman eğitim-öğretim yapısını yeterince bilmemesi, ortalamada eğitim düzeylerinin daha düşük olması ve dil ye-

tersizlikleri nedeniyle - Alman okul sisteminde kötü notlara ve öğrencilerin liseye daha nadir tavsiye edilmesine yol açabilir (Mudiappa: 2014). Ancak sosyal köken eğitim öğretim için başka bir engel oluşturuyor görünüyor, çünkü yükseköğrenimi yarıda bırakan göç kökenli öğrenci sayısı 2014'te %43 oranla, Alman kökenli öğrencilerin %29 oranından oldukça yüksektir (Ebert: 2017).

Eğitim öğretim göstergeleri nüfusun göç kökenli ve göç kökenli olmayan grupları arasında önemli farklar olduğunu ortaya koyuyor. Türkiye kökenliler ortalama olarak diğer tüm göçmenlere ve göç kökenli olmayan nüfusa kıyasla daha düşük mezuniyetlere sahip, yine de eğitim-öğretim yoluyla entegrasyon zamanla olumlu ilerliyor.

Tablo 1: Nüfusun okul düzeylerine göre dağılımı (yüzdelik oranlarla**)

	Türkiye kökenli nüfus*	Göç kökenli nüfus	Göç kökeni bulunmayan nüfus
Herhangi bir mezuniyeti bulunmayanlar	27,4	13,6	1,5
Ortaokul mezuniyeti	35,3	29,7	28,8
Meslek ortaokulu mezuniyeti	18,6	21,3	20,9
Meslek yüksekokuluna giriş hakkı	5,7	6,9	6,9
Lise mezuniyeti	12,6	27,5	20,2
Diğerleri	0,3	0,3	0,2

* Almanya'da okul eğitimini tamamlayanlar arasındaki payları.

Kaynak: Statistisches Bundesamt (2017): Bevölkerung und Erwerbstätigkeit. Bevölkerung mit Migrationshintergrund. Ergebnisse des Mikrozensus 2016. Fachserie 1, Reihe 2.2. Wiesbaden, 2017. Eigene Berechnungen

Ebeveynlerin evde sunduğu değerlendirebilir sermayenin, çocukların eğitim-öğretimde geçtiği süreçler ile bağlantısını okullar arası geçişleri yansıtır. KRV'da 2014/15 yıllarında ilkokuldan liseye geçişler (Almanya'da lisenin ortaöğrenim aşaması, 5. sınıftan 10. sınıfa kadar sürmektedir, redaksiyonun notu) tüm öğrenciler arasında %41,6 iken (Malecki 2016: 26), eğitime uzak aile çocuklarından bu geçişi başaranların oranı %14'tür, eğitim düzeyi düşük hanelerden gelen çocukların durumu 2010 ila 2015 yılları arasında neredeyse hiçbir düzelme olmamıştır. (Tablo 2)

Yükseköğrenime geçişlerde de farklar var: Öğrencilerinin toplam olarak %77'si yükseköğrenim görmüş en az bir ebeveynine sahip (Middendorff 2012:11). KRV'da, Alman eğitim sisteminden geçmiş Türkiye kökenlilerde de - ancak daha az belirgin olarak - okul mezuniyeti ile ebeveynlerin eğitim düzeyi arasında bir bağlantı bulunuyor: Ankete katılanların %77'si ebeveynlerin eğitim düzeyinin düşük ve %11'i de ebeveynlerin eğitim düzeyinin yüksek olduğu ailelerde yaşıyor. Ankete katılan, yükseköğrenim görme hakkı kazanmış olanlar ise, %30 oranında ebeveynlerin eğitim düzeyinin yüksek ve %49 oranında eğitim düzeyinin düşük olduğu ailelerde yaşıyor. (Sauer 2016:27)

Araştırmanın temel sonuçları:

Alman eğitim sisteminden geçmiş göç kökenlilerin ve sığınmacıların KRV yükseköğrenimine katılımı

Sorun odaklı söyleşiler kısmen kökene bağlı faktörlerin etkili olduğunu, ama ayrıca kökene bağlı olmayan, eğitim biyografilerindeki sosyal etkilerin de büyük önem taşıdığını ortaya koyuyor. Yoğun destek alınmasını gerektiren alanlar, yükseköğrenimin organize ve finanse edilmesi, yüksekokullarda yönünü belirlemek ve dilsel boyutlarıyla yükseköğrenimin üstesinden gelmektir, ancak bu durum salt göç kökenliler için geçerli değildir.

Yükseköğrenim görmüş aile bireyle-ri özellikle göç kökenli öğrenciler için çok önemli bir örnek insan işlevi görü-

• Yüksekokulların ortaokul ve lise-lere giderek, yükseköğrenim görmeyi düşünen öğrencileri konuşturmayı hedefleyen çalışmalarını sıklaştırması

• Eğitim-öğretim alanında hizmet sunan göçmen örgütlerinin daha fazla desteklenmesi

• Meslek tercihlerinde artan oranda öğretmenliğin de seçilmesine yönelmek

• Öğretmen eğitiminde daha fazla kültürlerarası yeterliğin aktarılması

• Sosyal açıdan dezavantajlı muhitlerde bulunan okulların donanımının düzeltilmesi

• Yüksekokulların "açık kapı günlerini" yılda birkaç güne yayarak iletişimin güçlendirilmesi

• Başarılı eğitim kariyerleri için kökenin dayandığı, önem taşıyan muhitlerdeki örnek kişilerin destek çalışmalarına daha fazla katılmasının sağlanması

Tablo 2: Ebeveynlerin mezuniyet derecelerine göre çocukların okul türlerine dağılımındaki gelişmeler (2010-2015)

Çocuğun devam ettiği okul türü	Genel eğitimleri itibariyle ebeveynlerin eriştiği en yüksek mezuniyet düzeyi (yüzdelik oranlarla)					
	Yüksek düzeyli eğitim		Orta düzeyli eğitim		Düşük düzeyli eğitim	
	2010	2015	2010	2015	2010	2015
Lise	61	61	31	30	12	14
Meslek ortaokulu	21	18	43	35	36	33
Ortaokul	6	3	15	7	38	22
Farklı mezuniyetler sunan karma okul	11	18	12	28	14	31

Kaynak: Statistisches Bundesamt (Hrsg.): Pressemitteilung vom 08. September 2016 – 312/16: Bildung der Eltern beeinflusst die Schulwahl für Kinder Statistisches Bundesamt. Wiesbaden, 2016.

• Eğitim politikaları ve yüksekokullar tarafından göçmenlerin elde ettiği başarılarla daha fazla değer verilmesi

■

Kaynakça

■ **Aver, Caner:** Beteiligung von Bildungsinländern mit Migrationshintergrund und Flüchtlingen an der Hochschulbildung in NRW. Studie gefördert durch das Ministerium für Innovation, Wissenschaft und Forschung des Landes Nordrhein-Westfalen, Essen 2017. Abrufbar unter: <https://www.connectnrw.de/media/content/Endbericht-Hochschulbildung%2005.2017.pdf>

■ **Bourdieu, Pierre:** Ökonomisches Kapital, kulturelles, soziales Kapital. In: Kreckel, Reinhard (Hrsg.), Soziale Ungleichheiten. Soziale Welt Sonderband 2, S. 183 – 191. Göttingen 1983.

■ **Ebert, Julia; Heublein, Ulrich:** Studienabbruch bei Studierenden mit Migrationshintergrund. Eine vergleichende Untersuchung der Ursachen und Motive des Studienabbruchs bei Studierenden mit und ohne Migrationshintergrund auf Basis der Befragung der Exmatrikulierten des Sommersemesters 2014. Deutsches Zentrum für Hochschul- und Wissenschaftsforschung GmbH (Hrsg.). Hannover 2017.

■ **Malecki, Andrea:** Schulen auf einen Blick, Ausgabe 2016. Statistisches Bundesamt, Wiesbaden 2016.

■ **Middendorff, Elke; Apolinarski, Beate; Poskowsky, Jonas; Kandulla, Maren; Netz, Nicolai:** Die wirtschaftliche und soziale Lage der Studierenden in Deutschland 2012. 20. Sozialerhebung des Deutschen Studentenwerks durchgeführt durch das HIS-Institut für Hochschulforschung, Hannover 2012.

■ **Mudiappa, Michael; Artelt, Cordula:** (Hrsg.): BiKS – Ergebnisse einer Längsschnittstudie. Praxisrelevante Befunde aus dem Primar- und Sekundarbereich. Schriften aus der Fakultät Humanwissenschaften der Otto-Friedrich-Universität Bamberg, Band 15, 2014.

■ **Treibel, Anette:** Integriert Euch! Plädoyer für ein selbstbewusstes Einwanderungsland, Bonn 2016.

■ **Sauer, Martina:** Teilhabe und Befindlichkeit: Der Zusammenhang von Integration, Zugehörigkeit, Deprivation und Segregation türkistämmiger Zuwanderer in Nordrhein-Westfalen. Ergebnisse der Mehrthemenbefragung 2015, Essen 2016. http://zfti.de/wp-content/uploads/2016/11/NRW-Mehrthemenbefragung-2015_Erbericht_end.pdf.

■ **Statistisches Bundesamt:** Bevölkerung und Erwerbstätigkeit. Bevölkerung mit Migrationshintergrund. Ergebnisse des Mikrozensus 2015. Fachserie 1, Reihe 2.2. Wiesbaden, 2017.

■ **Statistisches Bundesamt:** Bevölkerung und Erwerbstätigkeit. Bevölkerung mit Migrationshintergrund. Ergebnisse des Mikrozensus 2015. Fachserie 1, Reihe 2.2. Wiesbaden, 2017. Eigene Berechnungen

■ **Statistisches Bundesamt:** Pressemitteilung vom 08. September 2016 – 312/16: Bildung der Eltern beeinflusst die Schulwahl für Kinder Statistisches Bundesamt. Wiesbaden, 2016.

Şüheda Gökmen | Duisburg-Essen Üniversitesi Türkistik Enstitüsü

Bu makalede "BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin (İHEB) 26. maddesi temelinde bir insan hakkı olarak eğitim hakkı genişletilmeli midir?" sorusuna yönelik görüşlerimi ifade etmeye çalışacağım. Bu kapsamda kendi tecrübelerimden faydalanarak, sizlere Almanya'daki eğitim sistemiyle ilgili bilgilerimi ve düşüncelerimi aktaracağım.

Bilindiği üzere, Almanya dünyanın en iyi eğitim sistemine sahip olan ülkelerinden birisidir. Almanya'daki eyaletlerin eğitim sistemleri birbirinden bağımsızdır. Bu sebepten dolayı okul ve üniversitelerdeki eğitimin ülkenin her yerinde eşit düzeyde olduğu söylenemez. Örneğin Kuzey Ren Vestfalya eyaletinde üniversite öğrencilerinin derse katılma zorunluluğu yoktur. Ancak ülkenin diğer bazı eyaletlerde derse katılma zorunluluğu bulunabilmektedir. Birçok tartışmalara neden olan bu gibi durumlar, eğitim sisteminin eyaletler arasındaki eşitsizliğinin bir göstergesidir. Söz konusu olan bu eşitsizliklerin getirdiği sonuçlar, eyaletlerin uyguladığı başarı değerlendirme sonuçlarını da etkileyebilmektedir.

Başka ülkelerde de olduğu gibi Almanya'da da iyi ve kötü üniversite ayrımı yapılmaktadır. En iyiler olarak tanınan ve diğer üniversitelere nazaran daha çok ön plana çıkanlar Köln, Aachen, Bremen, Dresden Üniversiteleridir diyebiliriz. Elbette ki en iyiler sadece bu üniversitelerle sınırlı değildir. Yapılan iyi ve kötü üniversite ayrımının başarı değerlendirme sonuçlarından kaynaklandığını düşünüyorum. Almanya'daki eğitimin daha başarılı olabilmesi için eyaletler arası bir işbirliğinin olması gerektiği kanaatindeyim. Eğer bu sağlanabilirse, eğitim ülkenin her yerinde eşit düzeyde olabilir.

Bir başka deyinmek istediğim konu ise, ilkökul sonrasında öğrencilerin seviyelerine göre farklı okullara kayıtlarının yapılmasıdır. Öğretmenler ilkökul süresince yaptıkları tespitlerin sonucunda öğrencilerin hangi okullara gönderilmesi ge-

rektiğinin kararını vermektedirler. Böylelikle farklı eğitim seviyelerinde olan öğrenciler birbirlerinden farklı eğitim görmektedirler. Öğrenciler okulu bitirdiklerinde farklı eğitim seviyelerine ulaşmış olduklarından dolayı aralarında büyük bir eşitsizlik söz konusu olabilmektedir. Eğitim hakkının herkes için eşit düzeyde gerçekleşmesi için her öğrenci eğitimde seviye farkı görmeden aynı okullarda eğitim görebilmelidir.

Bir insanın eğitimini etkileyen en önemli etmenlerden birisinin sosyo-ekonomik konumunun olduğunu düşünüyorum. Aileden gelen maddi ve manevi destek öğrencilerin eğitim hayatını pozitif anlamda etkilemektedir. Eğitim donanımı ve durumu iyi olan ailelerin çocukları büyük oranla yükseköğrenimlerinde de destek gördükleri için daha rahat bir şekilde üniversiteden mezun olabilmektedirler. Durumu iyi olmayan ailelerin çocukları ise eğitim hayatlarında destek göremediklerinden dolayı zorluk çekebiliyorlar.

Ne yazık ki üniversiteler ücretsiz değildir. Bazı öğrencilere belirli bir süre için burs imkanı sağlanabilse de, bu her öğrenci için geçerli olmayabiliyor. Öğrenciler daha kaliteli bir eğitim alabilmek için her zaman finansal kaynağa ihtiyaç duyabiliyorlar. Bu nedenlere bağlı olarak birçok öğrenci eğitimini karşılayabilmek için çalışmak zorunda kalabiliyor. Hem yükseköğrenimi gören hem de çalışan öğrencilerin eğitim hayatları çok stresli ve zor bir döneme dönüşebiliyor.

Tüm bu nedenlerden dolayı eğitim hakkının mutlaka genişletilmesi gerektiğini düşünüyorum. İHEB'nin, her insanın eşit düzeyde eğitim alabilme hakkına sahip olmasını ve ülke genelinde eğitimin ücretsiz olması gerektiğini eklemelidir. Ancak bu şekilde insanlar dışlanmadan, haksızlığa uğramadan, zorluk çekmeden istedikleri eğitimi alabilirler. Eğitim hakkının genişletilmesi ve kolaylıkların sağlanması durumunda, daha çok insanın eğitime değer vereceğini ve eğitim hayatını başarıyla tamamlayabileceğini düşünüyorum.

Luisa Carolina de Sousa e Herculano

Tartışma Metinleri

Federal Paraíba Üniversitesi - Brezilya

Portekizce-Almanca çeviri: Daniel Stosiek

Almanca-Türkçe çeviri: PoliTeknik

Genç ve Yetişkin İnsanların Eğitim Haklarının Genişletilmesi Üzerine Düşünceler ve Öneriler

Eğitimimiz, bir değil, eğitim-öğretim derecesi ve biçiminden bağımsız olarak çok çeşitli etmenlere bağlıdır. Yükseköğrenimin kalitesi hiçbir zaman salt üniversitelere bağlı değildir, aksine sağlık, mali durum ve yaşamın geri kalan diğer konularıyla ilgilidir.

Yükseköğrenimim, gerek müfredatın bu ögesini gerektiği gibi işlemedikleri için onu önemsemiyor görünen bazı öğretmenler, gerekse de kaynaklar nedeniyle daha iyi olabilirdi, çünkü söz konusu öğretmen, gerekli faaliyet alanı hazır bulunmadığından, bazen bir yerde daha etkin olmak istiyor, ama bunu başaramıyor. Hatırlayabildiğim olumlu anlar dersliklerde yapılan stajlarla, okulda olabildiğince çok zaman geçirmenin giderek büyüyen bir önceliğe dönüşmesiyle ilgilidir, nitekim didaktik bir ardışına dönüşen gözlemler ve yönetme stili uğruna bu zamanı geçirmek bir öncelik olmuştur.

PROBEX'e (Ek Ortak Faaliyet Projesi), uygulama derslerine ve "Prolicen'e (Kamu Okullarında Ek Faaliyet Projesi) katılmak da, hem öğretim faaliyeti (alıştırma) so-

rusu, hem de teknolojilerin eğitim-öğretimde kullanılmasını ele alan incelemelere yönelik teorik sorular noktasında deneyim kazandırmıştır.

Diğer bir etmen, daha önce de belirtildiği gibi, mali durumdur. Varolan sorunlara rağmen mali olanaklar, daha ağır koşullarda yaşayan başka kişilere ve arkadaşlarıma kıyasla, bana, erişim, üniversitede olmak, burada kendime bakabilmem için hâlâ daha fazla fırsat ve olanak sağlıyor; erişim sorunu salt sınavlara katılmaya ve bunları geçmeye değil, ayrıca sürekliliğe de, yükseköğrenimi sürdürebilme olanaklarına da bağlıdır; tüm bu olanaklar özel sektörün nüfuz edebileceği şeylerdir; sonuçta büyük işadamları sıklıkla sistemlere, salt eğitim-öğretime değil, ayrıca diğer sosyal bağlamlara da etkide bulunur ve nitekim bunu, verilen kararları, kendi çıkarlarına uygun ve kendilerine avantaj sağlayan, ekonomik açıdan zayıf olan ve özel okul sistemlerine devam etme koşullarına sahip olmayan kişilere zarar veren bir tarzda yapmaktadırlar.

Aline da Conceição | Samuel Dias T. de Mesquisa | Simone de Souza Gonçalves

Tartışma Metinleri

Federal Paraíba Üniversitesi - Brezilya

Portekizce-Almanca çeviri: Daniel Stosiek

Almanca-Türkçe çeviri: PoliTeknik

Genç ve Yetişkin İnsanların Eğitim Haklarının Genişletilmesi Üzerine Düşünceler ve Öneriler

Biz öğretim kalitesinin Brezilya'da eğitim-öğretimin her kademesinde en iyi kalite olmadığını biliyoruz. Yükseköğrenimde ise, diğer sorunlar dışında yapı, içerik ve öğretmen eksikliği nedeniyle farklı görünümelerde açıklar olduğunu görüyoruz. Öğretim kuruluşları, özellikle de kamu ve özel kuruluşlar arasında farklılıklar gözlemleyebiliyoruz. Bu fark, örneklendirebileceğimiz bazı görünümelerde açık ve gözle görülebilir durumdadır: Fiziki yapı, didaktik araç gereç, amaç belirleyici içerikler, araştırmaların kullanımı vs. Brezilya'da eğitim-öğretimi düzeltmek için yöneticiler tarafından yatırımlar yapılmadıkça ve çaba gösterilmedikçe, yükseköğrenim kuruluşları arasında daima farklılık olması muhtemeldir. Bu, ne yazık ki yükseköğrenime geçiş sağlamak isteyen bir kimsenin kaliteli eğitim almak için para ödemesi gerektiğini ifade eder.

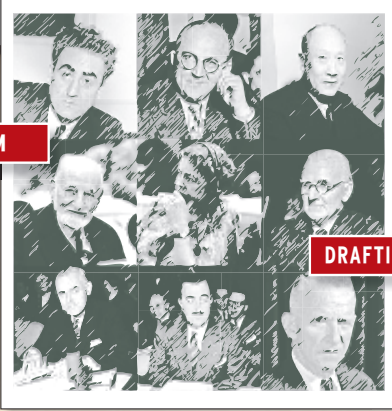
Yükseköğrenim görmek uzun yıllar toplumun küçük bir seçkinler kesimiyle sınırlı kalmıştır. Uzun savaşımın sonrasında bu eğitim tüm işçi sınıfı için, diğer bir ifadeyle, yükseköğrenimi tamamlamak için elverişli koşullara sahip olmayan bir sınıfa ait tüm insanlar için ücretsiz ve erişilebilir olmuştur. Biz, haklardan dışlanmış bir sınıfta yaşayan bir halkın günümüz koşulları karşısında gözlerini açması gereken bir ülkeyiz. Ülkemiz, toplanan vergileri, çoğunlukla temel gereksinimler

(sağlık, yaşam kalitesi, eğitim-öğretim)arasında bulunmayan gereksinimlere harayan ülkeler arasında yer almaktadır.

Hükümetin rolü ve tanındık tüm tartışmalar, eğitim-öğretim söz konusu olduğunda çok farklı yönergelere ve yönlelere başvuruyor. Bu anlamda, bu rolün, ilgili kişilerin en azından eğitim-öğretim süreçlerine erişimini ve bu süreçlere devam etmesini garanti altına almayı sağlaması ideal olurdu, gelişmekte olan ülkelerin durumunu gösteren araştırmaların sayısını azaltmak için değil, aksine her gün eğitimli bir kültürü güçlendiren, yurttaşların hayatta kalma haklarını kabul eden bir ülkede, o ülkenin sorumlulukları nedeniyle ideal olurdu.

Biz tartışma anlarının salt leke sürmek için değil, içinde yaşadığımız durumun farklı yorumlarına ulaşmak için çok önemli olduğuna inanıyoruz. İçinde bulduğumuz an, bizden başka bir demokratik direniş stratejisi istiyor, farklılık tarafından, öyle ki herkesin sesi ve bakışı aracılığıyla temsil edilmesi istenen bir demokrasi. Sosyal ağlar, sokaklarda harekete geçirmek, üretilen bilgi ve günlük yaşamda gerçekleştirilen diyaloglar gösterilen araçlardan birkaç tanesidir, ancak bununla yetinmek olmaz, çünkü kendi savaşma sevincimizden her gün eylemin yeni biçimlerinin türemesi gerekir.

SYMPOSIUM

DRAFTING COMMITTEE 1948

© UN PHOTO

„ERWEITERUNG des MENSCHENRECHTS auf BILDUNG - 2018“

Eröffnungsreden

Dr. Stefanie Hubig* - Prof. Dr. Kristian Bosselmann-Cyran* - Prof. Dr. Marlies W. Fröse

VORTRÄGE I

„Positionen zur Erweiterung des Menschenrechts auf Bildung – Artikel 26 der AEMR“

Prof. Dr. Vernor Muñoz - Prof. Dr. Michele Borrelli - Prof. Dr. Eric Mührel

IMPULSREFERAT

Demokratisch Illegitime Eingriffe in das deutsche Bildungssystem

Prof. Dr. Armin Bernhard

VORTRÄGE II

„Projekterfahrungen“

Prof. Dr. Alexandre magno Tavares da Silva - Begoña López Cuesta - Studierendenvertreter/in (Universität Jena)

**27. Oktober 2018
Samstag**

Hochschule Koblenz
Konrad-Zuse-Straße 1
56075 Koblenz

* Geplante Anfragen

KONFERENZ zum PROJEKT

„ERWEITERUNG des MENSCHENRECHTS auf BILDUNG – 2018“

PROGRAMM

**27. Oktober 2018 | Samstag
Hochschule Koblenz**

11:00

ERÖFFNUNGSREDEN

Dr. Stefanie Hubig** (Ministerin für Bildung – Rheinland-Pfalz)

Prof. Dr. Kristian Bosselmann-Cyran** (Präsident der Hochschule Koblenz)

Prof. Dr. Marlies W. Fröse* (Rektorin der EHS-Dresden – Projektleitung)

11:45

Pause

12:00

VORTRÄGE I

„Positionen zur Erweiterung des Menschenrechts auf Bildung – Artikel 26 der AEMR“

Prof. Dr. Vernor Muñoz* (ehem. UN-Sonderberichterstatter für das Recht auf Bildung)

Prof. Dr. Michele Borrelli* (Universität Kalabrien)

Prof. Dr. Eric Mührel* (Projekt „Erweiterung des Menschenrechts auf Bildung – 2018“ – Beiratsmitglied)

13:45

Pause

14:30

IMPULSREFERAT

Demokratisch Illegitime Eingriffe in das deutsche Bildungssystem

Prof. Dr. Armin Bernhard* (Universität Duisburg-Essen – Beiratsmitglied)

15:00

Pause

15:30

VORTRÄGE II

„Projekterfahrungen“

Prof. Dr. Alexandre magno Tavares da Silva* (Portugiesischsprachige Länder)

Begoña López Cuesta* (Spanischsprachige Länder)

Das Seminar „Erweiterung des Menschenrechts auf Bildung“ an der Univ. Jena im WS 2017/18 und SoSe 2018

(Vertreter/in der Studierenden)*

17:30

SCHLUSS

* Zusagen ** Geplante Anfragen

Türkiyeli Göçmenlerin
Göç Alan Ülkelerde
Eğitim Durumu ve
Toplumsal Koşulları

SEMPOZYUM
25 EKİM 2014

PoliTeknik

**Sempozyum
kitabı yayında!**

„Türkiyeli Göçmenlerin Göç Alan Ülkelerde Eğitim Durumu ve Toplumsal Koşulları“ Sempozyumu,

dil, eğitim ve göç ile bağlantılı konuların, yeni bulgulara ulaşmak ve yeni perspektifler geliştirmek için, bilimsel temelde tartışıldığı ve derinleştirildiği bir platform olarak tasarlanmıştır.